

atamis

Žirmūnų g.139 - 321, 09120 Vilnius
tel.: (8~5) 272 83 34; Faks.: (8~5) 203 12 80

Planavimo organizatorius	MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS
Plano pavadinimas	MOLĖTŲ MIESTO BENDROJO PLANO KEITIMAS
Planavimo proceso etapas / stadija	RENGIMO ETAPAS / SPRENDINIŲ KONKRETIZAVIMAS
Teritorijų planavimo lygmuo	VIETOVĖS
Teritorijų planavimo dokumento rūšis	KOMPLEKSNIO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAS
Objekto numeris	AT-18T-1283
Tomas	BP-03

VILNIUS, 2019 m.

ATESTATO NR.	PAREIGOS	VARDAS PAVARDĖ	PARAŠAS
TVP 0081	TERITORIJŲ PLANAVIMO PADALINIO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
TVP 0081	PROJEKTO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
PROJEKTO PARTNERIAI:			
VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS APLINKOS INŽINERIJOS FAKULTETAS TERITORIJŲ PLANAVIMO MOKSLO INSTITUTAS		PRO BONUS	UAB „Elberta“

TURINYS

IVADAS	4
BENDROJO PLANO KEITIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI	4
SPRENDINIAI	6
1. URBANISTINĖS PLĖTROS SPRENDINIAI	8
1.1 Sprendinių tęstinumas.....	8
1.2 Urbanistinė kompozicija ir miesto identiteto išryškinimas.....	8
1.3 Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys, pagrindinės kompozicinės ašys ir dominantės	12
1.4 Visuomeninių ir žaliųjų erdvių sistemos formavimas	13
1.5 Urbanistinė Molėtų miesto plėtros vizija	14
1.6 Funkcinis teritorijų zonavimas	14
1.7 Tekstiniai reglamentai	16
1.8 Miškų struktūros pokyčiai.....	18
2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS.....	22
2.1 Gamtinio karkaso lokalizavimas	22
2.2 Kraštovaizdžio apsauga.....	31
3. MOLĖTŲ Miesto NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA	36
3.1. Apsaugos principai.....	36
3.2. Saugojimo kryptys ir prioritetai	36
3.3. Molėtų miesto nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos reikalavimai.....	37
4. MOLĖTŲ Miesto SOCIALINĖ ir EKONOMINĖ APLINKA.....	41
4.1. Socialinė aplinka	41
4.2. Ekonominė aplinka	43
5. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA.....	44
5.1. Kelių ir gatvių tinklas.....	44
5.2. Automobilizacijos lygis	45
5.3. Automobilių parkavimas.....	45
5.4. Visuomeninis transportas.....	46
5.5. Bevariklis ir aplinkai draugiškas transportas.....	47
6. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	49
6.1. Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo infrastruktūra.....	49
6.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir šalinimo infrastruktūra	51
6.3. Šilumos tiekimo infrastruktūra	52
6.4. Elektros tiekimo infrastruktūra.....	53
6.5. Telekomunikacija ir ryšiai	53
6.6. Dujotiekis.....	54
6.7. Atliekų tvarkymo infrastruktūra	54
GRAFINĖ DALIS	56
▪ Pagrindinis brėžinys M 1: 5 000;	
▪ Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros brėžinys 5 000;	
▪ Kraštovaizdžio tvarkymo brėžinys 5 000.	

Plano rengėjai:	
	UAB „Atamis“ Žirmūnų g. 139-319, LT 09120 Vilnius Įm. kodas 300564438 Projekto vadovė Eleonora Grablevskienė El. paštas: e.grablevskiene@atamis.lt Tel.: +370 672 11 410
 VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS APLINKOS INŽINERIJOS FAKULTETAS TERITORIJŲ PLANAVIMO MOKSLO INSTITUTAS	Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Teritorijų planavimo mokslo institutas Saulėtekio al. 11, LT 10223 Įm. kodas 111950243 Kontaktinis asmuo: Marija Burinskienė El. paštas: marija.burinskiene@vgtu.lt Tel.: +370 686 08 322
Konsultantai:	
	UAB „Pro Bonus“ Žirmūnų g. 139-319, LT 09120 Vilnius Įm. kodas 302315695
	UAB „Elberta“ Partizanų g. 56-60, LT-50219 Kaunas Įm. kodas 303183385

Teritorijų planavimo dokumentą parengusių specialistų sąrašas:

Eil. Nr.	Pareigos	Vardas Pavardė	Parašas
1	PV	Eleonora Grablevskienė	
2	PDV	doc. dr. Jurgis Zagorskas	
3	PDV	doc. dr. Ričardas Skorupskas	
4	PDV	Jūratė Jurevičienė	
5	PDV	Gražvydas Mykolas Paliulis	
6	PDV	Žilvinas Grabauskas	
7	PDV	Rimvydas Juodka	
8	Architektė	Ilona Dvareckaitė-Golmont	
9	Vyr. inžinierė	Elena Romanovska	

IVADAS

BENDROJO PLANO KEITIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI

Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas – Molėtų miesto bendrojo plano keitimas.

Teritorijų planavimo dokumento rūšis - kompleksinis teritorijų planavimo dokumentas.

Teritorijų planavimo lygmuo – vietovės lygmuo.

Planuojama teritorija – Molėtų miestas su priemiesčio teritorijomis. Planuojama teritorija apima apie 742ha.

Planavimo organizatorius – Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktorius, įmonės kodas 188712799, adresas Vilniaus g. 44, LT- 33140 Molėtai, tel. (8383) 54761, el. p. savivaldybe@moletai.lt, interneto svetainė www.moletai.lt

Planavimo pagrindas – Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. lapkričio 30 d. sprendimas Nr. B1-210 „Dėl Molėtų miesto bendrojo plano keitimo ir planavimo tikslų nustatymo“.

Bendrojo plano rengimo etapai: parengiamasis, rengimo ir baigiamasis.

Planavimo trukmė – 15 mėn. nuo sutarties pasirašymo (galimybė pratęsti terminą 1 kartą, ne ilgesniam kaip 3 mėnesių laikotarpiui).

Plano keitimo tikslai:

- Gerinti Molėtų miesto ir priemiesčio kraštovaizdžio planavimo kokybę, sudaryti sąlygas darniai miesto raidai, kompleksiškai spręsti urbanistinius uždavinius;
- Nustatyti neurbanizuojamų ir urbanizuotų bei urbanizuojamų teritorijų vystymo gaires;
- Sudaryti sąlygas racionaliam miesto ir priemiesčio teritorijos naudojimui;
- Formuoti ekologinei pusiausvyrai būtinas gamtines struktūras, sudaryti sąlygas gamtinio karkaso struktūros vientisumo palaikymui Molėtų mieste ir priemiestyje;
- Tvarkyti kultūrinio kraštovaizdžio paveldą, didinti kraštovaizdžio estetinį potencialą, sudaryti sąlygas kultūros paveldo vertybių išsaugojimui;
- Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas Molėtų mieste ir priemiestyje;
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę;
- Derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių ir savivaldybės interesus dėl Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo planuojamoje teritorijoje sąlygų.

Plano keitimo uždaviniai:

- Suformuoti Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
- Optimizuoti Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą;
- Numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemonės, gerinti kraštovaizdžio planavimo kokybę;
- Detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
- Nustatyti Molėtų miesto periferijos ir jo urbanistinio centro socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus detalizuojant savivaldybės lygmens bendrojo plano teritorijos naudojimo privalomuosius reikalavimus;
- Patikslinti savivaldybės bendrajame plane numatytų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;

- Detalizuoti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
- Detalizuoti Molėtų miesto ir priemiesčio kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, nekilnojamo kultūros paveldo vertybių apsaugos aspektus, panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
- Tobulinti ir vystyti istoriškai susiklosčiusią miesto urbanistinę struktūrą, architektūrinę erdvinę kompoziciją;
- Parengti atskirą Bendrojo plano Kraštovaizdžio tvarkymo dalį, apimančią kraštovaizdžio apsaugos, tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, ir sudarančią sąlygas gamtinio karkaso struktūros vientisumo palaikymui.

Bendrojo plano keitimas rengiamas vadovaujantis šiais dokumentais:

- Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. lapkričio 30 d. sprendimu Nr. B1-210 „Dėl Molėtų miesto bendrojo plano keitimo ir planavimo tikslų nustatymo“;
- Molėtų miesto bendrojo plano keitimo planavimo darbų programa patvirtinta administracijos direktorius 2017 m. gruodžio 6 d. įsakymas Nr. B6983 „Dėl Molėtų miesto bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos tvirtinimo“;
- Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2017 12 19 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG53911;
- UAB „Molėtų vanduo“ 2017 12 11 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG53936;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2017 12 12 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54103;
- Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2017 12 13 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54131;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos 2017 12 13 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54157;
- VĮ „Kelių priežiūra“ 2017 12 14 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54251;
- AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2017 12 14 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54322;
- Utenos apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 2017 12 12 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54358;
- LITGRID AB 2017 12 15 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54367;
- Telia Lietuva, AB 2017 12 20 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54861;
- Aplinkos apsaugos agentūros 2017 12 22 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG54910.

Teritorijų planavimo sąlygų neišdavė:

- Utenos apskrities vyriausiasis policijos komisariatas;
- UAB „Molėtų šiluma“;
- Žmonių su negalia VĮ „Aplinka visiems“;
- VĮ „Plačiajuostis internetas“;
- Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos;
- UAB „Molėtų švara“.

Molėtų miesto bendrojo plano keitimas rengiamas praėjus 10 metų nuo paskutinio Molėtų miesto bendrojo plano patvirtinimo. Prieš šį bendrojo plano pakeitimą 2008 metais patvirtinto Molėtų bendrojo plano rengimo metu miesto administracinės ribos apėmė 378 ha teritoriją, šiuo metu patvirtinta Molėtų miesto riba apima 496,01 ha teritoriją ir tai yra daugiau nei ketvirtadaliu didesnė teritorija. Molėtų miesto bendrojo plano keitimu apimamos ir gretimos teritorijos susijusios su miestu. Prie Molėtų miesto prisišliejusios gretimos gyvenvietės naudoja miesto infrastruktūrą – Kanapelkos ir Ažubalių kaimai, Bajorai, Kijėliai, Promislava, Svistapolis miesto vakarinėje dalyje ir Paluokesa miesto pietinėje pusėje, prie Luokesos ežero (patenka į planuojamą teritoriją).

SPRENDINIAI

Šiuo metu esantis Molėtų miesto bendrojo plano reglamentavimas neatitinka dabartinių reikalavimų ir turi būti tikslinamas vadovaujantis galiojančiomis Teritorijų planavimo normomis ir kitais teisės aktais.

Bendrujų sprendinių formavimo stadijoje, atsižvelgiant į planuojamą teritoriją ir jai taikomas strateginio planavimo dokumentų nuostatas, nustatytos planuojamos teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys, naudojimo ir apsaugos principai. Siekiant sukurti racionaliausią, labiausiai pagrįstą Molėtų miesto vystymo modelį buvo nagrinėtos dvi bendrojo plano koncepcijos alternatyvos. Kaip pagalbinis variantas nagrinėjama *Status quo* alternatyva, kai esamas bendrasis planas tiesiog pakeičiamas atnaujinant jį pagal reikalavimus. Šis variantas nesiūlomas kaip pagrindinis, nes miesto plėtra yra nuolat besikeičiantis procesas ir Molėtų mieste įvyko nemažai nenumatytų anksčiau parengtame bendrajame plane pokyčių. Pagrindinė miesto vystymo koncepcija sukurta vadovaujantis teritorijos planavimo tęstinumo principais ir grindžiamos galimai tolygiu visos teritorijos urbanistinių struktūrų vystymu, siekiant sukurti šiuolaikines palankias ekonomines, socialines ir kultūrines gyvenimo ir darbo sąlygas. Joje bendoma įvertinti pasikeitusią situaciją su pramonės teritorijomis, sodininkų bendrijų teritorijomis, situaciją dėl socialinio būsto, dabartines statybų apimtis ir rūšis, susisiekimo ir inžinerinio teritorijos aprūpinimo klausimus, taip pat didesnis dėmesys skiriamas kraštovaizdžio ir gamtinių intarpų mieste ir jo prieigose formavimui.

2019 m. kovo 5 d. Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktorius raštu Nr. B22-313 pritarė Molėtų miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos I-ai alternatyvai (Plėtros alternatyvai), kurios pagrindu yra konkretizuojami Molėtų miesto bendrojo plano keitimo sprendiniai.

Molėtų miestas pasižymi įvairia ir vertinga gamtine aplinka – išraiškingu reljefu, per miesto centrą tekančių Siesarties upeliu, tvenkiniais, greta miesto esančiais ežerais, miškais, kurie įsilieja į miestą ir pereina į miesto parkus bei rekreacines teritorijas. Bendrojo plano keitimu numatomas visų pirma gamtinių resursų išnaudojimas, jų pritaikymas žmogaus poilsiui, rekreacijai, bei apsaugojimas nuo galimo žalingo poveikio, kai tokiose teritorijose nebūna įrengtas gerbūvis, takai ir būtina inžinerinė infrastruktūra. Molėtų miesto bendrojo plano keitimo sprendiniais siūloma paryškinti, suteikti svarbesnę reikšmę gamtinėms teritorijoms, jas pratęsti mieste ir jas reglamentuoti.

Leidžiama miesto naujojo centro, kuris yra pradėjęs formuotis prie Vilniaus ir Statybininkų gatvių sankirtos, tąsa rytų kryptimi, pripildant buvusį pramoninį kvartalą (šiuo metu pramonės įmonės bankrutavę ir neveikia, žemės sklypai ir turtas laukia naujų savininkų) komercinių, gyvenamųjų ir kitų miestui reikalingų objektų, atsisakant pramonės šioje teritorijoje.

Siūloma aiškiai nustatyti gamtinių teritorijų prie Siesarties upelio, Pastovio ir Pastovėlio tvenkinių pakrančių, taip pat vasaros estrados ir gretimas teritorijas naudojamas miesto šventėms rytiniame miesto pakraštyje. Rekreacinius miškus siūloma pritaikyti gyventojų poilsiui – įrengiant takus, aikšteles ir kitą reikalingą infrastruktūrą. Tęsiama bendrajame plane anksčiau suformuota žaliųjų pleiščių idėja, išskiriant bendro naudojimo teritorijas – parkus įsiskverbiančius nuo miesto pakraščių iki pat Siesarties upelio ir Pastovio bei Pastovėlio tvenkinių.

Urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijos dalyse, vadovaujantis Teritorijų planavimo normomis, kiekvienai teritorijos funkcinei zonai nustatomi žemės naudojimo būdai. Plėtojama esamo centro ir dviejų pocių – prie Inturkės gatvės ir prie Statybininkų gatvės kompozicija, duodant dar daugiau laisvės pokyčiams centrų teritorijose, kur galima konversija į įvairias paskirtis – komercinę, visuomeninę, gyvenamąją, bendro naudojimo, atskirųjų želdynų ir kitas. Teritorijoje tarp Statybininkų ir Vilniaus gatvių atsisakoma pramonės ir sandėliavimo zonos, o leidžiama įvairesnė ir

labiau esamo miesto pocientro (rajono centro zona) plėtrai tinkama objektų paskirtis – numatomos komercinių, visuomeninių, gyvenamosios paskirties objektų teritorijos su juos papildančiomis paskirtimis – bendrojo naudojimo, atskirųjų želdynų ir kt.

Siūloma visų sodo bendrijų (tarp S.Dariaus ir S.Girėno ir Žaliosios gatvių bei šalia Aplinkkelio gatvės pietinėje miesto dalyje esančių) konversiją į gyvenamąją teritoriją.

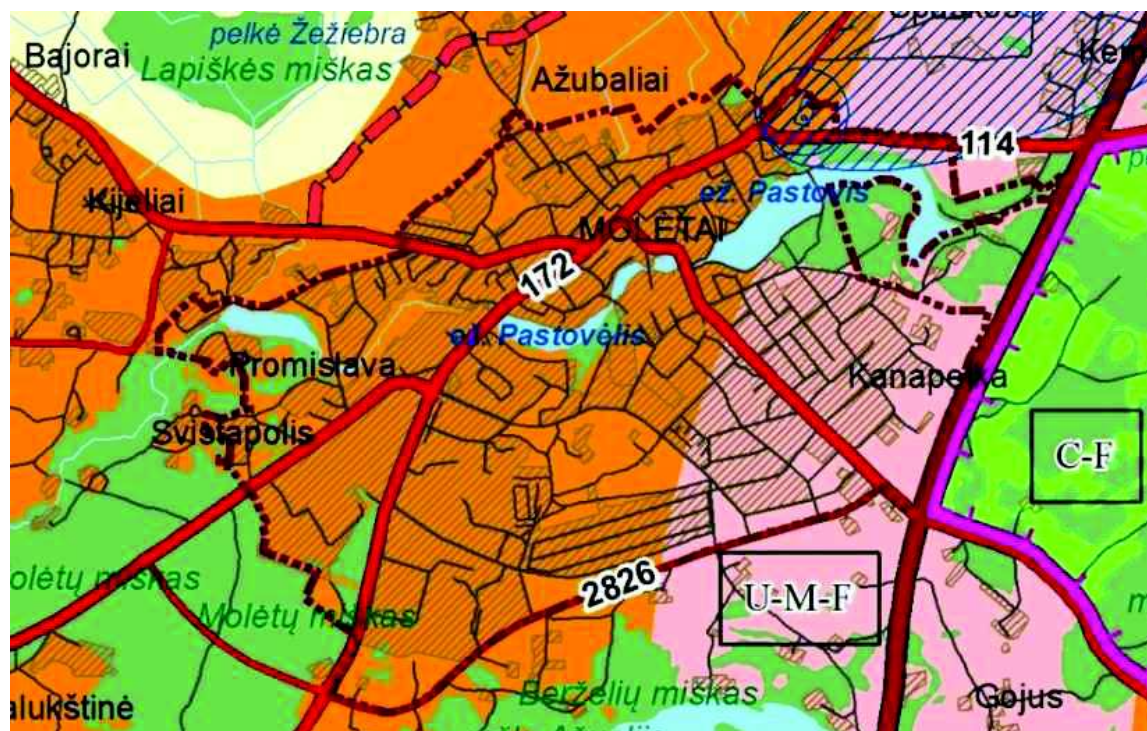
Vakarinėje miesto dalyje prie Statybininkų gatvės numatoma pramoninė zona, atsižvelgiant į esamus žemės naudojimo būdus šioje teritorijoje. Tokia zona užkerta galimybę gyvenamosios paskirties pastatų statybai joje.

Teritoriją šalia dabartinės Molėtų miesto autobusų stoties siūloma priskirti rajono centro zonai, kuriant čia naują paslaugų centrą.

Pagrindinėje pramonės zonoje Verslo gatvėje esančiam gyvenamosios paskirties sklypui siūloma konversija į galimą pagal Teritorijų planavimo normas pramoninėje zonoje.

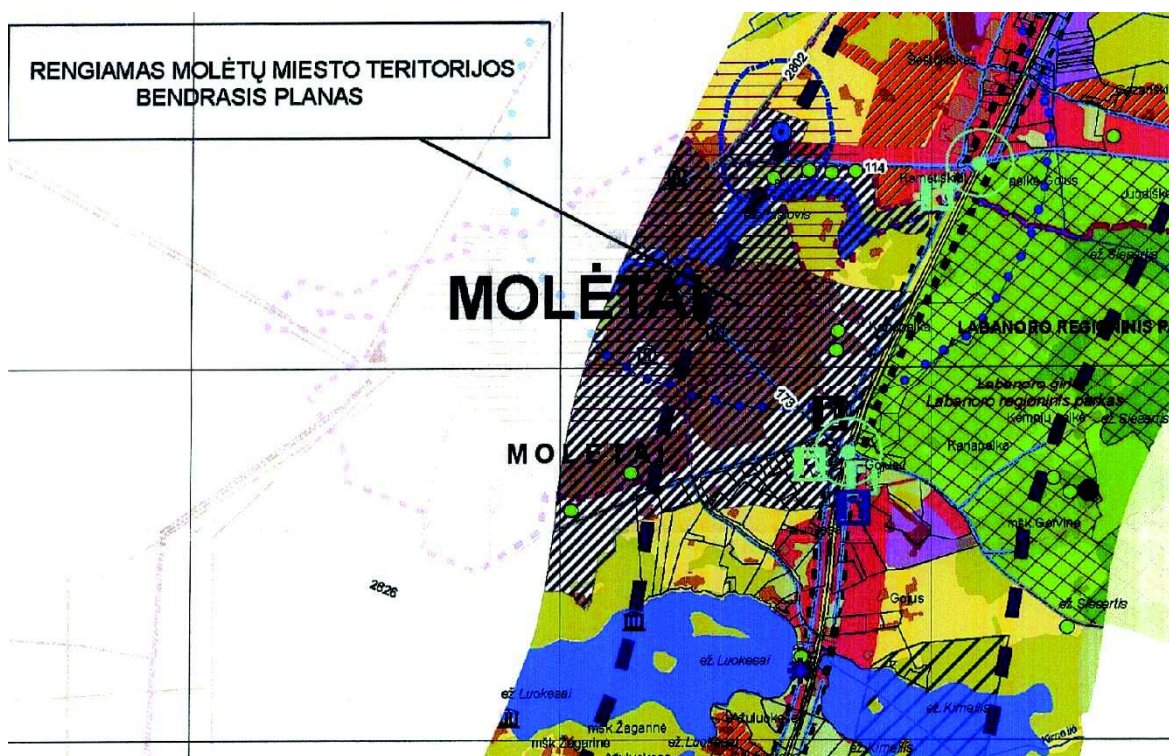
Šalia magistralinio kelio „Vilnius – Utena“, pietinėje planuojamos teritorijos dalyje, atsižvelgiant į Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius - Utena atkarpos zonoje, specialiojo plano“ sprendinius ir juos detalizuojant numatoma komercinių ir kitų paskirčių objektų plėtra.

teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius - Utena atkarpos zonoje, specialiojo plano“ sprendiniais (patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. B1-131) (žr. 1.2.2 pav.). Kadangi paskirtis ir galimi naudojimo būdai apibrėžti aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais, priemiestinėje zonoje reglamentai numatomi vadojantis nustatytais ir patvirtintais sprendiniais.

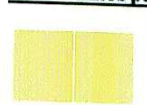

U-GG-F	Gyvenamoji zona	Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorija; Gyvenamoji teritorija; Mišri gyvenamoji teritorija; Paslaugų teritorija; Socialinės infrastruktūros teritorija; Mišri centro teritorija; Specializuotų kompleksų teritorija; Pramonės ir sandėliavimo teritorija; Inžinerinės infrastruktūros teritorija; Inžinerinės infrastruktūros koridoriai; Vandenvietė; Bendro naudojimo erdvių, želdynų teritorija; Aikštė;	Kitos paskirties žemė	Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijos; Daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių teritorijos; Visuomeninės paskirties teritorijos; Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos; Komerčinės paskirties objektų teritorijos; Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos; Susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos; Rekreacinės teritorijos; Bendro naudojimo (miestų, miestelių ir kaimų ar savivaldybių bendro naudojimo) teritorijos; Naudingųjų iškasenų teritorijos; Teritorijos krašto apsaugos tikslams; Atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijos; Atskirųjų želdynų teritorijos.	
		Sodininkų bendrijų teritorija	Žemės ūkio paskirties žemė	Mėgėjų sodo žemės sklypai; Sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemės sklypai	
U-M-F	Mišri zona			Zonos ribos sutapatintos su Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius-Utena atkarpos zonoje, specialiojo plano galiojimo ribomis (patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. B1-131). Teritorija tvarkoma, pagrindinės žemės naudojimo paskirties keitimas vykdomas remiantis šio specialiojo plano sprendiniais. Teritorijos naudojimo tipai nustatomi pagal galimas žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, nustatytus Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius-Utena atkarpos zonoje, specialiajame plane. Tais atvejais, kai šis specialusis planas numato kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų rengimą, tam kad būtų pakeista pagrindinė žemės naudojimo paskirtis, tačiau to nereikalauja galiojantys teritorijų planavimą reglamentuojantys teisės aktai, pagrindinė žemės naudojimo paskirtis keičiama pagal galiojančius teisės aktų reikalavimus.	

pav. 1.2.1. Ištrauka iš Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano brėžinio "Žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų"

1.1. Kitos paskirties žemė

 G	Kitos paskirties žemė. Gyvenamosios teritorijos (G): Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos (G1); Daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių statybos (G2).	Kitos paskirties žemė: Visuomeninės paskirties teritorijos (V); Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos (P); Komerčinės paskirties objektų teritorijos (K); Inžinerinės infrastruktūros teritorijos (I); Bendro naudojimo teritorijos (B); Atskirųjų želdynų teritorijos (E).
 K	Kitos paskirties žemė. Komerčinės paskirties objektų teritorijos (K): Prekybos, paslaugų ir pramogų objektų statybos (K1); Laidojimo paslaugų statinių statybos (K2); Degalinių ir autoservisų statinių statybos (K3).	Kitos paskirties žemė: Visuomeninės paskirties teritorijos (V); Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos (P); Inžinerinės infrastruktūros teritorijos (I); Bendro naudojimo teritorijos (B); Atskirųjų želdynų teritorijos (E). Gyvenamosios teritorijos (G).

pav. 1.2.2. Ištrauka iš Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius - Utena atkarpos zonoje (urbanistinės integracijos ašių zona), specialiojo plano „Pagrindinio brėžinio“

Molėtų miesto bendrojo plano keitimo sprendiniuose integruojami parengtų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai ir pagal pasirinktas vystymo kryptis tikslinami ar esant poreikiui keičiami laikantis nuo 2014-ųjų metų įsigaliojusios teritorijų planavimą reglamentuojančios tvarkos. Vadovaujantis Teritorijų planavimo dokumentų registro duomenimis, Molėtų miesto urbanistinei struktūrai ypač svarbūs:

- Parengti didesnių teritorijų detalieji planai (*Žvyrakalnio kvartalo, Liepų kvartalo, J. Janonio kvartalo, Vilniaus ir Statybininkų gatvių Molėtų mieste teritorijos dalies, Rekreacinių vandens telkinių ir gretimų teritorijų Molėtų mieste, Ligoninės korpuso paskirties pakeitimo į pradinę mokyklą ir žemės sklypų ribų detalieji planai*). Detaliaisiais planais užfiksuotas esamas žemės naudojimas, laisvose teritorijos dalyse numatytos galimos žemės

naudojimo paskirtys ir būdai, nustatyti teritorijos naudojimo reglamentai. *Rekreacinių vandens telkinių ir gretimų teritorijų Molėtų mieste detaliuoju planu* nustatytos paviršinių vandens telkinių Molėtų mieste apsaugos juostos ir zonos.

- *Luokesos archeologinio komplekso išvystymo ir pritaikymo rekreacijai bei pažintiniam turizmui specialusis planas.* Numatomas Luokesos ežero pakrančių sutvarkymas ir pritaikymas rekreacijai, kraštovaizdžio tvarkymo reglamentai ir Luokesos gyvenvietės archeologinės vertybės apsauga.
- *Molėtų miesto bendrojo naudojimo želdynų, parkų ir kitų, skirtų bendram naudojimui, teritorijų specialusis planas.* Planu identifikuotos potencialios atskirųjų želdynų plėtos teritorijos, numatytas preliminarus kiekvieno iš sklypų naudojimo pobūdis. Specialiame plane numatytos potencialios bendro naudojimo teritorijos bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje bus pakartotinai peržiūrimos, įvertinant jų išskyrimo būtinybę bei galimas fizines sąsajas su formuojama miesto gamtinio karkaso (GK) sistema.

Miestai ir miesteliai yra gyventojų socialinės ir ekonominės veiklos koncentracijos ir kultūros židiniai, lemiantys viso rajono bei regiono socialinį ekonominį potencialą. Darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma gamtinei ir kultūrinei.

Molėtų miesto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, išsaugant vertingus gamtinius elementus.

Molėtų miesto bendrojo plano keitimo sprendiniais numatoma optimizuoti Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą. Pagrindiniai optimalios Molėtų miesto struktūros vystymo principai yra:

- centrų zonos formavimas – teritorijos vystymas įvertinant kintančius poreikius, miesto centro ir pacentrių gyvybingumo skatinimas;
- urbanistinių jungčių – miesto teritorijos pagrindinio gatvių tinklo formavimas, ryšių funkcionavimo užtikrinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas ir plėtra;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija);
- užstatymo struktūrizavimas;
- nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas;
- rekreacinių objektų plėtra.

Molėtų miesto bendrojo plano keitimu numatomas istoriškai susiklosčiusios miesto urbanistinės struktūros, architektūrinės erdvinės kompozicijos tobulinimas ir vystymas palaikant ir stiprinant esamą kompozicinę struktūrą, stiprinant miesto identitetą ir plėtrą nukreipiant susiformavusių kompozicinių ašių kryptimis.

Molėtų miesto urbanistinį karkasą ir miesto identitetą formuoja radialinis gatvių tinklas, miesto istorinė dalis su kompoziciniais akcentais, miestą užpildantys ir jam žalumos suteikiantys sodybinio užstatymo gyvenamieji kvartalai, Sovietmečiu suformuota vakarinė miesto dalis, kurioje formuojasi naujasis miesto centras ir gyvena didžioji dalis miesto gyventojų, koncentruojasi pramonės įmonės (tarp jų šiuo metu yra neveikiančios įmonės teritorijoje tarp Statybininkų ir Vilniaus gatvių).

Gamtinį karkasą sudaro ekologinio aktyvumo zonų bei ašių su mažiausiai pakeistais gamtiniais kraštovaizdžio kompleksais bei ribota technine infrastruktūra sistema.

Miestas yra išskirtinis savo gamtine aplinka – Pastovio, Pastovėlio ežerais, Siesarties upeliu, išraiškingu reljefu, miškais, žaliaisiais pleištais įsiterpiančiais į užstatytas teritorijas. Molėtų miestas turi kurortinio – poilsinio miestelio charakterį, į jį dažnai atvykstama atostogų metu. Molėtuose ir miesto artimiausioje aplinkoje gausu gamtinių elementų – vandens telkinių pritaikytų rekreacijai, miškų, įrengtų pėsčiųjų ir dviračių takų ir poilsio vietų. Miestą dažnai aplanko ir Vilniaus, Utenos, Ukmergės ir kitų miestų gyventojai.

Šiuo metu miestas turi pusiau susiformavusią kompozicinę struktūrą, kurią daugiausiai lėmė pagrindinių tarp miestinių kelių kryptys ir gamtinė situacija – per miestą tekantis Siesarties upelis, pietvakarinėje miesto pusėje esantis miškas ir pietinėje pusėje, atokiau esantis Luokesų ežeras ribojantis miesto plėtrą šiomis kryptimis. Tokios kompozicinės struktūros paryškinimui ir suvokimui reikėtų vystyti kuo įvairesnių funkcijų objektus prie centrinių miesto gatvių, užpildyti neužstatytas, neturinčias želdynų, plėtrai skirtas teritorijas sodybinio užstatymo gyvenamaisiais pastatais, pritaikyti gyventojų poilsiui ir rekreacijai Siesarties, Pastovio ir Pastovėlio ežerų pakrantes, padaryti labiau prieinamą gyventojams Luokesų ežerą.

1.3 Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys, pagrindinės kompozicinės ašys ir dominantės

Funkcinio vystymo kryptys

Funkciškai Molėtų mieste išskiriamos ir stiprinamos šios zonos:

- vidutiniškai tankiai apgyvendinta miesto istorinė dalis su svarbiausiais miestui visuomeniniais objektais, komerciniais objektais.
- Sovietmečiu suformuota vakarinė miesto dalis, daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalai, su socialine infrastruktūra kurioje formuojasi naujasis miesto centras ir gyvena didžioji dalis miesto gyventojų.
- Pramonės teritorijos (tarp jų šiuo metu yra neveikiančios įmonės teritorijoje tarp Statybininkų ir Vilniaus gatvių).
- Miestą užpildantys ir jam žalumos suteikiantys sodybinio užstatymo gyvenamieji kvartalai,
- Bendro naudojimo ir kitos gamtinės bei santykinai gamtinės teritorijos (miškai, parkai, skverai, žaliosios jungtys, vandens telkiniai) formuojančios tarpusavyje besijungiančią, miesto teritorijoje ekologinio kompensavimo funkciją atliekančią gamtinio karkaso struktūrą.

Erdvinio vystymo kryptys

Molėtų miesto ir priemiesčio teritorijos erdvinis vystymasis priklauso nuo gatvių struktūros, kuri lemia pagrindines vystymosi kryptis. Molėtų miesto bendrojo plano keitimo sprendiniais siūloma palaikyti ir vystyti pagrindinių miesto kompozicinių ašių kryptis ir palaikyti vystymasi antraeilių kompozicinių ašių kryptimis.

Susiklosčiusi gatvių struktūra Molėtų mieste yra aiški radialinė (spindulinė), centru galima laikyti Vilniaus ir Inturkės gatvių sankryžą.

Svarbiausios miesto kompozicinės ašys – *Vilniaus gatvė*, *Inturkės gatvė*. Pėstiesiems ir dviratininkams svarbi ašis – *Siesarties upelio*, *Pastovio ir Pastovėlio*, *Promislavo ežerų pakrantėmis einantys takai*.

Antraeilės, bet kompoziciškai taip pat svarbios yra ir *Statybininkų, S.Dariaus ir S.Girėno, Ažubalių, Labanoro, Aplinkkelio gatvės*. Svarbios ir pietine Siesarties upelio, Pastovio ir Pastovėlio ežerų puse einančios *Sporto, Kreivoji ir Ažuolų gatvės* apjungiančios miesto pietrytinę dalį.

Svarbiausios dominantės - orientyrai mieste:

- centrinėje dalyje *Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčia*, istoriniai žydų prekybiniai pastatai, savivaldybės pastatas, Molėtų Kultūros centras, Jaunimo aikštė.
- Naujojoje modernizmo laikų miesto dalyje – Molėtų ligoninės pastatas, prekybos centrų pastatai („Norfa“, „Iki“), dvi degalinės.
- Kanapelkos rajone ir Inturkės gatvės prieigose - prekybos centras „Maxima“ ir degalinė prie įvažiavimo į miestą nuo A14 kelio, mokyklos pastatas ir stadiono erdvė.

1.4 Visuomeninių ir žaliųjų erdvių sistemos formavimas

Siekiant racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo bei kraštovaizdžio planavimo kokybės gerinimo, numatomas natūralumą išlaikiusių teritorijų, visuomeninių erdvių, tame tarpe ir atskirųjų želdynų teritorijų sistemos vystymas, atnaujinimas ir palaikymas, jų apjungimas pėsčiųjų – dviračių takais, žaliųjų erdvių pritaikymas rekreacijai ir poilsiui.

Molėtų miestas turi daug gyvybingų ir turinčių savo paskirtį visuomeninių erdvių – miesto centre Jaunimo aikštė, erdvė prieš Molėtų rajono savivaldybės pastatą, skulptūrų parkas, vasaros estrada, rekreacinio pobūdžio erdvės prie vandens telkinių pakrančių su pėsčiųjų takais Jaunimo, M. Apeikytės g., aplink visą Pastovio tvenkinį.

Visuomenines erdves Molėtų mieste galima apjungti pėsčiųjų-dviračių takais, jos susisieks palei Siesarties upelį, Pastovio ir Pastovėlio ežerus iš dalies įrengtais, gyventojų naudojamais takais. Šie takai galėtų apjungti Molėtų malūno teritoriją (kultūros paveldo objektas) vakarinėje miesto dalyje, Promislavo ežero pakrantėmis susijungtą su galima rekreacijos zona Siesarties upelio pietiniame krante tarp Promislavo ir Pastovėlio ežerų, Vilniaus gatve, ten, kur ji kertasi su Siesarties upeliu. Toliau – M. Apeikytės gatve jungtųsi su stadionu ir sporto erdve prie Ažuolų ir Kreivosios gatvių, mokyklos teritorija. Per Jaunimo gatvę ir Slėnio taką jungtųsi su istoriniu pagrindiniu miesto centru šiaurinėje Pastovėlio ežero pusėje. Dar toliau į rytus – abiem Pastovio ežero pusėmis einantys pėsčiųjų ir dviračių takai apjungtų kitus svarbius poilsio ir rekreacinės paskirties objektus – miesto paplūdimį, skulptūrų parką, vasaros estradą.

Miesto gyventojams labai svarbus žaliųjų erdvių prie Luokesų ežero pritaikymas rekreacijai ir poilsiui. Tam būtina sukurti naujas ir gerinti esamas jungtis tarp aprašytų pėsčiųjų ir dviračių takų miesto centrinėje dalyje, sujungiant juos per Pušyno, Daubos, Ažuolų, Paluokesų gatves. Taip pat reikia planuoti ir numatyti pėsčiųjų ir dviračių takų jungtis su daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalais per Melioratorių – Daubos gatves ar šalia jų.

Tik apjungus miesto žaliąsias ir visuomenines erdves į vientisą, gerai tarpusavyje susietą pėsčiųjų ir dviračių takais sistemą, galima tikėtis padidėjusio jų lankymo ir gyvybingumo.

1.5 Urbanistinė Molėtų miesto plėtros vizija

Molėtų miestas pasižymi įvairia ir vertinga gamtine aplinka – išraiškingu kalvotu reljefu, vandens telkinių gausa – per miesto centrą tekančiu Siesarties upeliu, tvenkiniais, greta miesto esančiais ežerais, miško masyvais, kurie įsilieja į miestą ir pereina į miesto parkus bei rekreacines teritorijas.

- Molėtų miestas turi vystytis gerinant gyvenamosios aplinkos kokybę ir socialinę aplinką. Miestas bus teritoriškai besiplečiantis šiaurės ir rytų kryptimis, daugiausiai individualių gyvenamųjų namų sąskaita, pertvarkomas darnesnei plėtrai dabar ir ateityje;
- Polifunkcinis, aiškios struktūros miestas, kuriame suderinta patraukli gyvenamoji aplinka su visuomeninėmis, rekreacinėmis ir verslo zonomis ir išplėtotą socialinę infrastruktūrą;
- Miestas su išplėtotą želdynų sistema – miškais, parkais, vandens telkiniais, žaliosiomis jungtimis, gerinančiomis aplinkos būklę ir pritaikytomis poilsiui bei rekreacijai;
- Miesto gatvių struktūra aiški ir patogi, su gerai organizuotu eismu. Daugelyje visuomeninių ir gyvenamųjų teritorijų prioritetas teikiamas bevarikliam transportui bei pėsčiųjų eismui;
- Inžinerinė infrastruktūra – magistraliniai ir vietiniai tinklai – optimaliai išplėtoti ir naudojami;
- Siektina Molėtų rajono vizija Molėtų miestui – palankus ir draugiškas miestas jaunoms šeimoms, kur gera gyventi jauniems žmonėms, kurti šeimas ir auginti vaikus.

1.6 Funkcinis teritorijų zonavimas

Bendrojo plano keitimu numatomas visų pirma gamtinių resursų išnaudojimas, jų pritaikymas žmogaus poilsiui, rekreacijai, bei apsaugojimas nuo galimo žalingo poveikio, kai tokiose teritorijose nebūna įrengtas gerbūvis, takai ir būtina inžinerinė infrastruktūra.

Molėtų miesto bendrojo plano keitimo sprendiniais nustatomi sprendiniai – **funkcinės zonos**, kuriose galimi „Teritorijų planavimo normose“ patvirtinti teritorijų naudojimo tipai, žemės naudojimo paskirtys ir būdai (dėl galimų žemės naudojimo būdų vieno ar kito teritorijos naudojimo tipo teritorijoje žiūrėti Teritorijų planavimo normas (2015-11-16 LR AM įsakymas Nr. D1-826 „Dėl LR AM 2014 m. sausio 2 d. įsakymo Nr. D1-7 „Dėl teritorijų planavimo normų patvirtinimo“ pakeitimo“)). Funkcinės zonos parinktos atsižvelgiant į būdingus miesto dalims (kvartalamams, rajonams) požymius, kaip reikalauja teritorijų planavimo normos, išskiriant miesto pagrindinį centrą, kitus centrus ir atskiriant pramonės teritorijas nuo gyvenamųjų ir kitų naudojimo zonų. Kiekvienai funkciniai zonai yra galimi keli žemės naudojimo būdai, tai reiškia, kad žemės paskirtis gali būti keičiama į visas konkrečiai zonai nurodytas paskirtis (žr. grafines dalis – Pagrindinį brėžinį, lentelę „Teritorijos naudojimo reikalavimai“). Visose funkcinėse zonose galimi inžinerinės infrastruktūros koridoriai; bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų teritorijos naudojimo tipai, taip pat ir kiti teritorijos naudojimo tipai, jeigu juose nustatyta veikla nesukelia neigiamo poveikio pagrindinės (dominuojančios) veiklos aplinkai.

Sprendinių konkretizavimo stadijoje išskiriamos:

- **Urbanizuotos ir numatomos urbanizuoti teritorijos**, apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose;
- **Neurbanizuojamos teritorijos**, kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos.

Urbanizuotų ir urbanizuojamų funkcinių zonų grupėje išskiriama:

- **Pagrindinio centro zona** istoriškai susiformavo Vilniaus gatvės atkarpoje nuo Jaunimo aikštės iki Kauno gatvės rytiniame atkarpos gale, o pats centras yra Vilniaus ir Inturkės gatvių sankirta. Šioje atkarpoje koncentruojasi visos pagrindinės valstybinės įstaigos,

administracinės įmonės, bankai ir kiti miesto centrui būdingi objektai. Dabartinis centras yra išsiplėtęs į ilgesnę Vilniaus gatvės atkarpą, iš esmės prasidedančią vakarų pusėje nuo Amatų ir S.Neries gatvių kur yra svarbūs miestui objektai – turgavietė, prekybos centrai. Centras tęsiasi rytų kryptimi iki pat Molėtų Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčios Darbo g.

- **Miesto dalies (rajonų) centrų zona** papildo miesto centrą stambiais prekybos ir paslaugų objektais prie didžiausius transporto srautus turinčių gatvių. Molėtų mieste išskiriamos dvi rajonų centrų zonos – „naujasis miesto centras“ šalia daugiabučių kvartalų, prasidedantis nuo Vilniaus gatvės ir Siesarties upelio sankirtos, apimantis teritorijas su prekybos centrais, kitais komercinės paskirties objektais šalia Vilniaus, Statybininkų gatvių. Šis centras turi geras perspektyvas vystytis nes teritorija yra šalia daugiausiai gyventojų turinčių miesto kvartalų, yra gerai aprūpinta inžineriniais tinklais, santykinai lygi (plokščia), patogiai privažiuojama, mažai užstatyta.
- Kitas **rajono centras** formuojasi prie Inturkės ir Aplinkkelio gatvių sankirtos ir tęsiasi palei Aplinkkelio gatvę rytų kryptimi. Jo formavimosi ir plėtros pagrindas yra pravažiuojančių automobilių srauto aptarnavimas. Šioje centro zonoje gali būti vystomi prekybos, paslaugų objektai, maitinimo įstaigos. Jis turi geras perspektyvas vystymuisi, bet yra toliau nuo Molėtų miesto centro ir tankiausiai apgyvendintų teritorijų.
- **Gyvenamosios zonos** suskirstytos į kelias kategorijas pagal didžiausią leistiną užstatymo intensyvumą ir pastatų aukštį. Daugiabučių gyvenamųjų namų teritorijos Ažuolų, Liepų, Saulutės, Melioratorių, Mechanizatorių gatvėse priskirtos intensyvaus užstatymo zonos, kitur, pagal esamą užstatymo tankį ir atstumą nuo miesto centrų ir pagrindinių kompozicinių ašių, numatomi vidutinio ir mažo užstatymo tankio gyvenamosios zonos, miesto pakraščiuose, šalia gamtinių teritorijų – ekstensyvaus užstatymo zonos.
- **Pramonės ir sandėliavimo zonos** leidžia daugelį žemės naudojimo būdų išskyrus gyvenamąjį, tokiu būdu atskiriant jas nuo likusios, gyvenamosios miesto dalies. Dėl to pramonės zonos numatytos esamose pramonės objektų teritorijose Verslo, Kamino, iš dalies Mechanizatorių gatvėse tarp Aplinkkelio ir Vilniaus gatvių, teritorijos dalyje tarp Statybininkų ir Vilniaus gatvių.
- **Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zona.** Neužstatyta funkcinė zona, kuria išskirtos urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės, ir bendram naudojimui pritaikytų atskirųjų želdynų teritorijos, kurios yra neatsiejamos miesto teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso dalys ir miesto kraštovaizdžio savitumą užtikrinantys bei estetinę kraštovaizdžio kokybę formuojantys komponentai.
- **Inžinerinės infrastruktūros zona.** Funkcinė zona, skirta susisiekimo komunikacijų ir inžinerinių tinklų aptarnavimo objektams, aplinkos kokybei gerinti reikalingiems objektams.
- **Inžinerinės infrastruktūros koridorių zona.** Neužstatyta funkcinė zona, kuria išskiriami svarbiausių gatvių ir kelių koridoriai.
- **Paslaugų zona** išskirta Ažuolų ir J. Janonio g. sankirtoje. Teritorija, skirta gyventojų aptarnavimui reikalingiems prekybos, paslaugų objektams, kitiems negyvenamosios paskirties pastatams, kuriuose vykdoma ūkinė veikla nesusijusi su taršia gamyba.
- **Vandenviečių zona** išskirta esamų vandenviečių vietoje.

1.7. Tekstiniai reglamentai

- I. Brėžiniai parengti ir vertinami nurodytuose masteliuose ir į tikslesnius mastelius netransformuojami. T.y., sprendinių, pateiktų mastelyje M 1:5000 negalima tiesmukiškai perkelti į tikslesnį, pavyzdžiui į M 1:500, mastelį. Bendrojo plano keitimo sprendiniai – teritorijų funkcinį zonų ribos, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros trasos ir gabaritai turi būti tikslinami pagal specifinius teritorijų požymius rengiant teritorijų detaliuosius planus, infrastruktūros specialiuosius planus, žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektus bei statinių techninius projektus.
- II. Bendrojo plano keitimo Pagrindiniame brėžinyje funkcinėmis zonomis pažymėtos teritorijos, kuriose galimi teritorijų naudojimo tipai vadovaujantis Teritorijų planavimo normomis, patvirtintomis LR aplinkos ministro 2014-01-02 įsakymu Nr. D1-7.
- III. Nustatytieji maksimalūs užstatymo aukščio ir užstatymo intensyvumo reglamentai nurodyti sklypui, o ne funkcinėi zonai. Šie reglamentai skirti naujiems sklypams arba naujos statybos objektams esamuose sklypuose (atliekant paprastąjį ar kapitalinį remontą šie reglamentai gali būti ir didesni, jei jie atitinka esamo užstatymo parametrus).
- IV. Planuojant gatvių išdėstymą, mažmeninės prekybos objektų išdėstymą šalia gyvenamųjų rajonų, vadovautis Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604, IV skyriaus 7 punkto ir 1 lentelės reikalavimais.
- V. Pramonės ir sandėliavimo teritorijose bet kokia esama ar planuojama ūkinė veikla privalo atitikti higienos normų reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiai ir planuojamai gyvenamajai aplinkai ir žmonių sveikatai.
- VI. Kol neįgyvendinami bendrojo plano keitimo sprendiniai konkrečioje funkcinėje zonoje, visos neužstatytos teritorijos naudojamos pagal esamą paskirtį.
- VII. Teritorijose, patenkančiose į nustatytas sanitarines apsaugos zonas, veikla vykdoma vadovaujantis Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, LR visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo bei kitų aktualių teisės aktų reikalavimais. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas, teritorijose patenkančiose į sanitarines apsaugos zonas, galimas tik atlikus ūkinės veiklos poveikio vertinimą, įstatymų nustatyta tvarka. Objektų sanitarinės apsaugos zonos gali būti nustatomos ir tikslinamos neinicijuojant bendrojo plano keitimo procedūrų. Sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) nustatomos Lietuvos Respublikos įstatymuose, Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“, ir Sanitarinės apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. V-586, nurodytiems ūkinės veiklos objektams (rūšims).
- VIII. Visose funkcinėse zonose taikomi atitinkami Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimai, gamtinio karkaso teritorijose veiklą reglamentuoja Gamtinio karkaso nuostatai.

- IX. Inžinerinių tinklų ir įrenginių apsaugos zonos nustatomos vadovaujantis atitinkamais Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343, punktais. Atstumai nuo aukštos įtampos oro linijų iki planuojamų statinių, įrenginių ir tiesinių ar jų elementų nustatomi vadovaujantis Energetikos ministro 2011 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1-309 patvirtintomis Elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklėmis. Į planuojamą teritoriją patenkančių elektros tinklų apsaugos zonose vadovautis LR Elektros energetikos įstatymu, Elektros linijų apsaugos taisyklėmis, vykdyti Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimus, bei vadovautis kitais teisės aktais.
- X. Vandens telkinių apsaugos zonos ir juostos nustatomos vadovaujantis Paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 540. Ūkinė ir/ ar kitokia veikla, kurią yra draudžiama ir/ar ribojama vykdyti paviršinių vandens telkinių apsaugos zonose ir pakrantės apsaugos juostose, yra nustatyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 20 straipsnyje ir Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343, XXIX skyriuje.
- XI. Gamtinio karkaso teritorijose galioja Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimai (patvirtinti LR AM 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1-96, su vėlesniais pakeitimais). Šiose teritorijose statinių statyba ir su ja susijusių atskirųjų ir priklausomųjų želdynų įrengimas turi būti vykdomas vadovaujantis Gamtinio karkaso nuostatais. Rengiant žemesnio lygmens kompleksinio ar kitus teritorijų planavimo dokumentus ir/ar techninius projektus, privaloma vadovautis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. D1-694 „Dėl Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir Priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, taip pat 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1-96 „Dėl Gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“.
- XII. Numatant teritorijas rekreacijai (funkcinėse zonose, kuriose yra galimas žemės naudojimo būdas – rekreacinės teritorijos), vadovautis Lietuvos higienos normų HN 118:2011 „Apgyvendinimo paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-82, V skyriaus, HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1055, IV ir V skyrių reikalavimais.
- XIII. Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais, reglamentais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais. Esant galimybėms (įvertinus esamą padėtį) kultūros paveldo objektų žemės sklypams numatoma konservacinė paskirtis (pagal LR žemės ūkio ministro ir LR aplinkos ministro 2013 m. gruodžio 11 d. įsakymą Nr. 3D-830/D1-920 „Žemės naudojimo būdų turinio aprašas“).
- XIV. Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras nuolat tikslinamas ir papildomas naujais kultūros paveldo objektais ir plane pateikti nekilnojamųjų kultūros vertybių objektai nėra baigtiniai, todėl rengiant pagal bendrojo plano keitimo nuostatas kitus teritorijų planavimo dokumentus ar schemas, būtina vadovautis naujausia Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro informacija ir parengtais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais

planais, reglamentais bei kitais nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktų reikalavimais.

- XV. Miško žemę tvarkyti ir naudoti vadovaujantis LR Miškų įstatymo nuostatomis. Miškų grupės nustatomos miškotvarkos specialiaisiais planais, miškai turi būti tvarkomi, naudojami ir atkuriami pagal miškotvarkos projektą (LR Miškų įstatymas). Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis galimas tik LR Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatytais išimtiniais atvejais.
- XVI. Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastras bei Žemės gelmių registras nuolat tikslinami ir nėra baigtiniai (papildomas naujais objektais arba esami objektai yra išbraukiami), todėl rengiant pagal bendrojo plano keitimo nuostatas kitus teritorijų planavimo dokumentus ar schemas, būtina vadovautis naujausia Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro bei Žemės gelmių registro informacija.
- XVII. Aiškinamasis raštas bei grafinė dalis yra neatskiriamos Molėtų miesto bendrojo plano sprendinių keitimo dalys.
- XVIII. Visi objektai (dviračių, pėsčiųjų takai, inžineriniai tinklai, privažiuojamieji keliai ir t.t.) bei jų komunikacijos turi būti planuojami tik už valstybinės reikšmės kelių (gyvenamosiose teritorijose sutampančių su gatvėmis) juostų ribų.
- XIX. Neužstatytose teritorijose valstybinės reikšmės keliams (įskaitant miestus), vadovaujantis statybos techninio reglamento STR 2.06.04:2014 „Gatvės ir vietinės reikšmės keliai. Bendrieji reikalavimai“ 4 punktu ir Kelių įstatymo 12 straipsniu, taikomos kelio apsaugos zonos, t.y. užstatymas (gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų, nesusijusių su transporto ir keleivių aptarnavimu, statyba) šalia valstybinės reikšmės kelių turi būti planuojamas už kelio apsaugos zonų ribų. Siekiant sumažinti triukšmo ir taršos sklaidą, ten kur nėra esamo užstatymo, numatoma formuoti želdynų juostas.
- XX. Dėl eismo saugos reikalavimų sankryžų (tarp jų ir nuovažų) su šalutiniais keliais kiekis valstybinės reikšmės keliuose griežtai ribojamas, susisiekimo infrastruktūros sprendiniai turi būti numatomi planuojamais lygiagrečiais su magistraliniu keliu jungiamaisiais keliais (gatvėmis), kuriais būtų užtikrinta galimybė patekti prie numatomų plėtoti teritorijų. Jungiamieji keliai turi būti prijungiami prie esamų, teisėtai įrengtų, atitinkančių saugaus eismo reikalavimus sankryžų (nuovažų) valstybinės reikšmės keliuose, vadovaujantis Kelių techninio reglamento KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2008 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. D1-11/3-3, XI skyriaus II skirsnio. Susisiekimo infrastruktūros sujungimo su valstybinės reikšmės kelių tinklu vietos bei formos nustatomos pagal kelių techninio reglamento KTR 1.01:2008 reikalavimus, įvertinant objektų (prie valstybinės reikšmės kelių) paskirtį, numatomus transporto priemonių srautus ir pėsčiųjų eismą.

1.8. Miškų struktūros pokyčiai

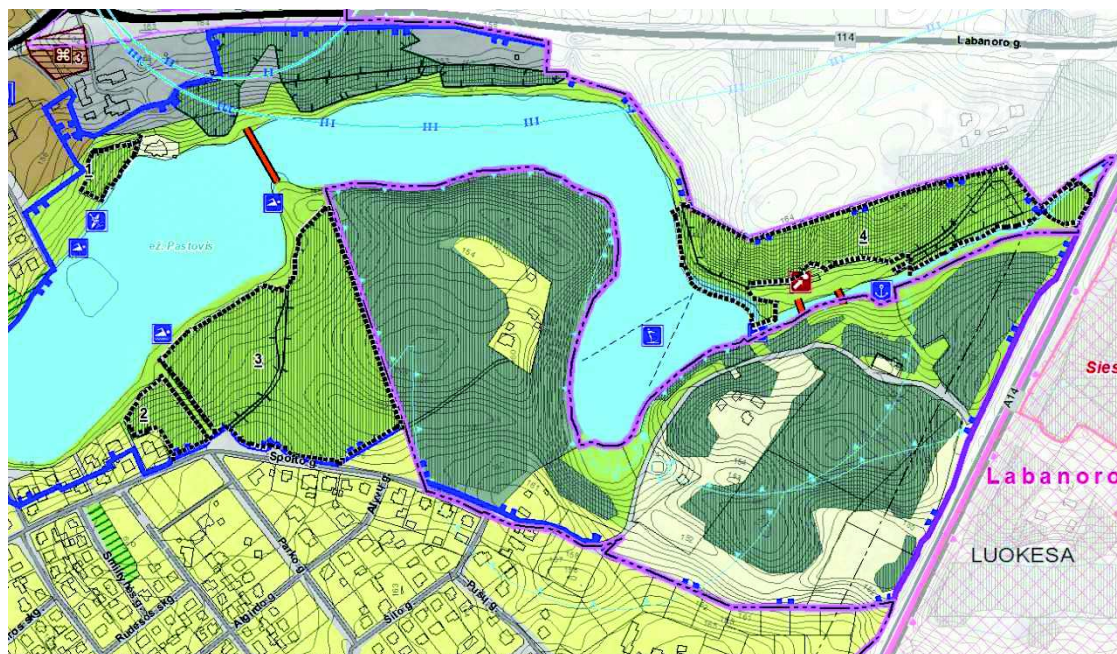
Aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumente, Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano korektūros sprendiniuose (patvirtinti 2018 m. spalio 25 d. tarybos sprendimu Nr. B1-238) yra numatyta:

- „Pritaikyti Molėtų rajono miškų ūkį rekreacijai – įrengti tokius objektus kaip, pažintiniai, mokomieji, rekreaciniai, specializuoti takai, apžvalgos aikštelės, atokvėpio aikštelės, poilsia vietės, stovyklavietės ir kiti objektai“;
- „Esant poreikiui, miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis vykdomas vadovaujantis Miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatomis ir Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ir kompensavimo už miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis tvarkos aprašu, patvirtintu LR Vyriausybės 2011-09-28 nutarimu Nr. 1131“.

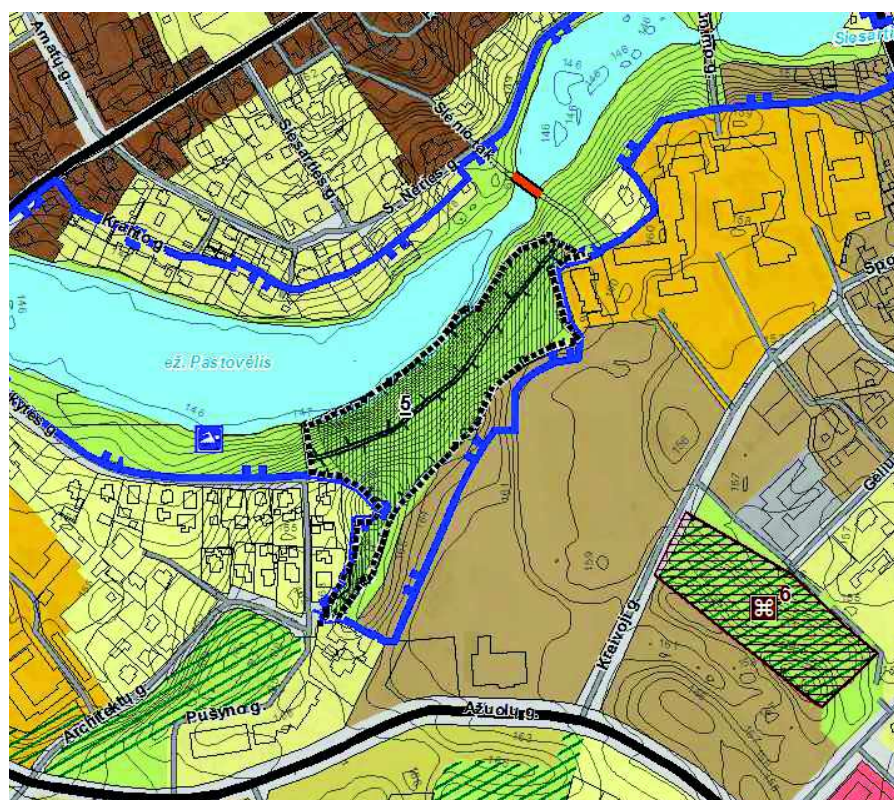
Vadovaujantis šia nuostata, dalį miškų, esančių Molėtų miesto teritorijoje, siūloma versti atskiraisiais želdynais (*pagal LR Miškų įstatymo 11 straipsnį. Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis*), suformuojant atskirus sklypus (sklypams nustatoma paskirtis - kitos paskirties žemė; žemės naudojimo būdas - atskirųjų želdynų teritorijos). Želdynai pritaikomi gyventojų poilsiui – įrengiami takai, aikštelės ir kita reikalinga infrastruktūra. Turi būti išsaugoti geros būklės želdynai.

1.8.1 lentelė. Miškų struktūros pokyčiai

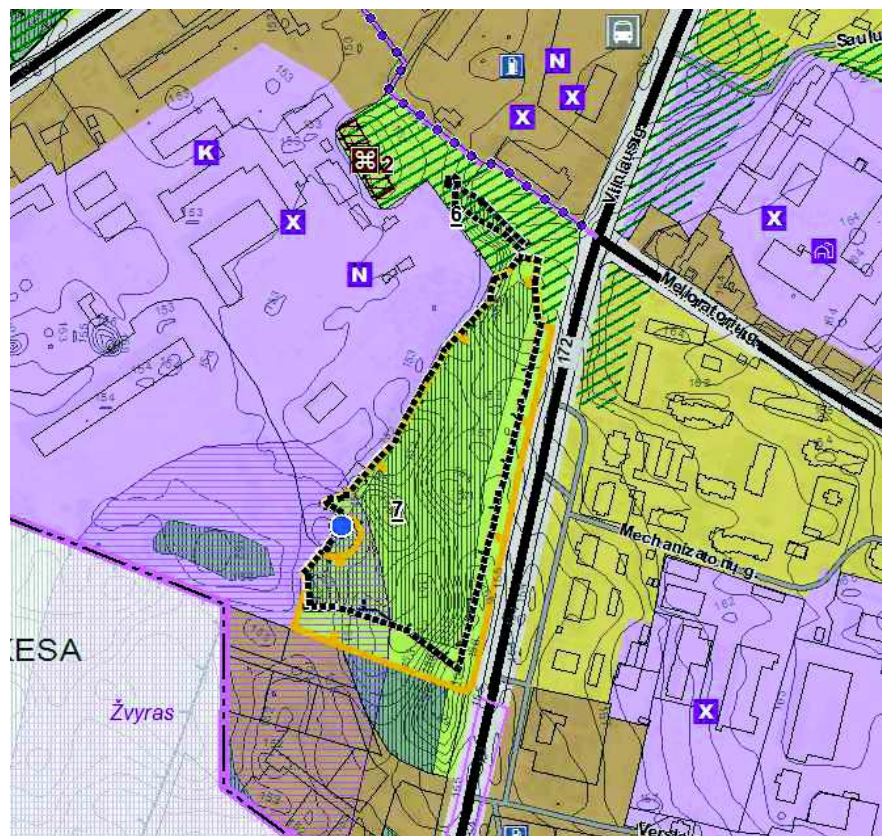
Nr. brėžinyje	Esama pagrindinė žemės naudojimo paskirtis / Miškų grupės, pogrupio pavadinimas	Siūlomi miškų pokyčiai		
		Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis (Pagrindinė žemės naudojimo paskirtis / Naudojimo būdas)	Teritorijos plotas (Taksacinių sklypų ribų sluoksniu (miško žemė)), a	Teritorijos plotas (LRV nutarimais patvirtintų valstybinės reikšmės miškų plotų ribos), a
1	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	30,25	30,25
2	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	55,07	55,07
3	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	561,13	497,76
4	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai, Rekreaciniai miško sklypai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	348,16	272,04
5	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	205,72	214,84
6	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	11,12	–
7	Miškų ūkio paskirties žemė /II miškų grupė, Specialios paskirties miškai, (B) Rekreaciniai miškai. Miestų miškai	Kitos paskirties žemė / Atskirieji želdynai	239,64	29222,37

pav. 1.8.1. Miškų struktūros pokyčiai teritorijos dalyse Nr. 1, 2, 3, 4

pav. 1.8.2. Miškų struktūros pokyčiai teritorijos dalyje Nr. 5

pav. 1.8.3. Miškų struktūros pokyčiai teritorijos dalyse Nr. 6, 7

2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS

Planuojama Molėtų miesto teritorija reljefo morfologiniu požiūriu pasižymi gana didele gamtinio kraštovaizdžio įvairove, kurią sąlygoja kelių skirtingos kilmės reljefo kompleksų (kalvotų moreninių aukštumų, banguotų smėlingų lygumų ir slėnių) sandūra. Gamtinė (mažai antropogeniškai įsavinta) Molėtų miesto teritorijos dalis (planuojamose miesto ribose), sudaro apie 1/3 visos teritorijos, todėl yra itin svarbi palaikant jos ekologinį stabilumą, ir tuo pačiu kaip rekreacinį atraktyvumą palaikantis ir didinantis faktorius.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio, ir gamtinio-kultūrinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Molėtų miesto teritorijos vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą, tuo pačiu siekiant šių uždavinių įgyvendinimo:

- išsaugoti vertingus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus bei pavienius atskirus kraštovaizdžio komponentus;
- išlaikyti miesto kontekste išskirtinio Siesarties slėnio gamtinės ekosistemos stabilumą apsaugant nuo intensyvios antropogenizacijos;
- atkurti pažeistus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus bei objektus,

Žemiau pateikiamos pagrindinės gamtosaugos kryptys - *gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos, gamtinės aplinkos - kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, aplinkos kokybės apsaugos* atstovaujančios specialiųjų tikslų grupės, kurios numatomos Molėtų miesto teritorijos vystymo koncepcijos stadijoje.

2.1 Gamtinio karkaso lokalizavimas

Mūsų šalies teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902). Gamtinio karkaso nuostatuose (Žin., 2007, Nr. 22-858 ir vėliau priimti pataisymai) įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologinė koncepcija.

Pagal minėtus dokumentus - **gamtiniu karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, apima ir kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, o taip pat jis susietas ir su augalų bei gyvūnų migracija tarp jų.**

Gamtinio karkaso, kaip kraštovarkinės struktūros, nustatymą formuoja siekiai:

- sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas gyventojų sveikatingumui išlaikyti ir biologinei įvairovei išsaugoti;
- sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- didinti šalies miškingumą;
- optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos plėtrą.

Molėtų miesto teritorijoje Gamtiniam karkasui priskirti plotai, kitų Lietuvos miestų kontekste užimai užimamą vidutinę – standartinę poziciją. Koncepcijoje pateikta ir sprendinių statyboje detalizuojama ir lokaliai elementais papildyta ekologinio kompensavimo sistema yra neatsiejama paties miesto,

visos savivaldybės teritorijos, tiek ir visos Lietuvos teritorinės – aplinkosauginės sistemos dalis. Šių teritorijų tinklas, atskirose miesto dalyse atkūrus pažeistą, ar sumažėjusį potencialą, turėtų pilnai užtikrinti miesto teritorijos kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp priemiestyje esančių natūralių teritorijų, bei sudaryti prielaidas formuoti sveiką ir biologiniu požiūriu gyvybingą aplinką, išsaugoti natūralų kraštovaizdį, bei gamtinius rekreacinius išteklius.

Bendrai, Molėtų miesto teritorijoje lokalizuotos GK dalys užima apie 34% teritorijos ploto. Gamtinio karkaso teritorijos padengia centrinę su Siesartis slėniu sutampančią miesto teritorijos dalį ir pietinius miesto pakraščius sutampančius su Luokesų ežero akvatorija bei apyežeriu. Likusioje, intensyviai antropogeniškai įsavintoje Molėtų miesto teritorijos dalyje būdingi reti tarpusavyje nesusieto gamtinio karkaso intarpai tapatinami su esamais ar numatomais atskirųjų želdynų plotais.

Molėtų miesto teritorijos su urbanizuotomis teritorijomis susijusios GK problemos nėra tokios aštrios, kaip didesniuose miestuose ar jų įtakoje esančiuose miesteliuose. Molėtų miesto teritorijoje apie 68% lokalizuoto gamtinio karkaso plotų turi išlaikę aukštą geoekologinį potencialą ir turi ribotą kontaktą su su urbanizuotomis ir ekologiniu požiūriu degraduotomis teritorijomis. Tai žinoma didina bendrą miesto teritorijoje esančio gamtinio karkaso geoekologinį potencialą. Gamtinio karkaso teritorijų sankirtos su skirtingu laipsniu antropogeniškai pažeistomis teritorijomis (silpno ir pažeisto geoekologinio potencialo plotai) sudaro apie 25% nuo visų GK teritorijų. Pastarosios sankirtos, aplinkosauginiu požiūriu nagrinėjamoje teritorijoje yra pačios problematiškiausios GK dalys. Bendrą Molėtų miesto teritorijos GK geoekologinį potencialą reikėtų vertinti kaip silpną, bet palaipsniui gerėjantį.

Sprendinių konkretizavimo stadijoje formuojamas Molėtų miesto gamtinis karkasas yra ypač svarbi teritorinė daugiafunkcinė sistema užtikrinanti bendrą urbanizuoto miesto kraštovaizdžio ekologinį stabilumą, gyvybingumą, migracinių (medžiaginių, energetinių) ryšių su miesto pakraščiuose ir užmiestyje esančia gamtine aplinka nepertraukiamumą. Gamtinio karkaso elementų natūralumo, gyvybingumo užtikrinimas formuojant, gausinant ir gerinant jų kokybę, savo ruožtu pirmiausiai garantuoja geresnę vietos gyventojų ir miesto svečių gyvenamosios aplinkos kokybę, bei gamtinės aplinkos ekologinį stabilumą.

Molėtų miesto gamtinio karkaso paskirtis:

- *suformuoti gamtinio - ekologinio kompensavimo teritorijų sistemą, kuri užtikrintų aplinkos sveikumą ir tinkamumą gyvenimui, poilsiui bei bendrajai rekreacijai. Taip pat užtikrinti medžiaginius-energetinius ryšius tarp gretimai esančių gamtinių ir intensyviai antropogenizuotų (mažą gamtiškumo laipsnį turinčių) teritorijų;*
- *sudaryti prielaidas esamos biologinės įvairovės išlaikymui Siesarties slėnio ribose ir jos gausinimui naujai urbanizuojamoje miesto dalyje;*
- *išsaugoti miesto teritorijoje išlikusiu išlikusius natūralaus kraštovaizdžio fragmentus (vandens telkinių pakrantės atkarpos, sumedėjusia augmenija apaugę statoki ir statūs šlaitai) ir pavienius jo komponentus (medžius, šaltinius, akmenis).*
- *išsaugoti esamus gamtinius ir kultūrinius rekreacinius išteklius, bei didinti jų pasiekiamumą, įrengtumo laipsnį, bei estetinį potencialą;*
- *išlaikyti ir didinti planuojamos teritorijos žėlinių bei želdinių plotus (atskirųjų želdynų), ypač periferinėje, naujai užstatomoje Molėtų miesto dalyje;*
- *sudaryti teisinės ir techninės prielaidas optimizuoti teritorijos urbanizacijos procesą.*

Gamtinis karkasas planuojamoje Molėtų miesto teritorijoje jungia didelio mozaikiškumo antropogeninį pertvarkymą patyrusias teritorijas su mažai mozaikiškais miškų, vandenų ir žemės ūkio naudmenomis, kurios yra svarbios tiek ekologiniu, tiek rekreaciniu požiūriu. Dėl galima sakyti standartinės lokalizacijos Molėtų miesto teritorijoje lokalizuotos visi teoriškai galimi ekologinio kompensavimo sistemos komponentai. GK sistema Molėtų miesto teritorijoje yra skaidoma tik į

keturias dalis iš kurių kiekviena, naudojant kodavimo sistemą, pagal svarbą teoriškai gali būti skirstomos į tris potipius: nacionalinės, regioninės ir vietinės.

- *Geoekologinės takoskyros ($T_1; T; t$)*
- *Vidinio stabilizavimo arealai ($S_1; S; s$)*
- *Migracijos koridoriai ($M_1; M; m$)*
- *Vidiniai ekologinio kompensavimo arealai (sv)*

▪ *Geoekologinės takoskyros (T_1)* – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštųjų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenų intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines ekosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą.

Molėtų miesto perspektyvinės plėtros teritorijos pietinėje dalyje esantis Luokesų ežeras ir apyežeris esantis Aukšaičių aukštųjų centrinėje dalyje formuoja nacionalinės svarbos geoekologinę takoskyrą.

▪ *Vidinio stabilizavimo arealai (S, s)* – santykinai didelės gamtinės teritorijos (dauguma atveju intensyviai urbanizuotos teritorijas supantys miškų masyvai) užstatytų teritorijų pakraštinėje dalyje arba kiek toliau nuo jų, intensyviai generuojančios gamtinius medžiagų ir energijos srautus (deguonies produkavimas), kurie dažniausiai vyraujančių vėjų kryptimi migracijos koridoriais patenka į miesto vidinę dalį. Išoriniai ekologinio stabilizavimo arealai yra ypač reikšmingi urbanizuotose teritorijose generuojamo antropogeninio poveikio ekologiniam kompensavimui, vidinės miesto teritorijos dalies ekologinio stabilumo išlaikymo požiūriu.

Ši gamtinio karkaso elementą Molėtų miesto teritorijoje atstovauja dvi vietinės svarbos teritorijos, kurio išsidėsčiusios miesto pietvakariniame pakraštyje valstybinės reikšmės miškais užimtoje teritorijoje. Vidinio stabilizavimo arealai Molėtų mieste formuoja itin mažą gamtinio karkaso sistemos dalį, kuri tesiekia vos 1% miesto teritorijos.

▪ *Migracijos koridoriai (M, m)* – didesni ar mažesni upių ir kitų vandentėkmių slėniai, kanalai, nedidelės užpelkėjusios dubumos suskaidytos natūraliomis ar dirbtinėmis vandentėkmėmis, ežerų ar tvenkinių virtinės, rinos, sauslėniai ir kitos teritorijos, kurių dėka palaikoma intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita (teršalų išsklaidymas, švaraus oro pritekėjimas ir kt.) tarp urbanizuotos teritorijos vidinės dalies ir jos periferijoje esančių išorinių ekologinio stabilizavimo arealų.

Migracijos koridoriai Molėtų miesto centrinėje dalyje yra pagrindinė pagal plotą ir svarbą GK sistemos dalis apimanti Siesarties ir jos intako Žežiebro slėnių fragmentus. Migracijos koridoriai Molėtų mieste formuoja pagal plotą reikšmingą gamtinio karkaso sistemos dalį, kuri sudaro apie 14,0% miesto, arba 45,0% visų analizuojamame plote lokalizuotų gamtinio karkaso teritorijų. Nemaža jų dalis būdama intensyvios žmogaus ūkinės veiklos įtakos lauke (įvairiu laipsniu urbanizuotos teritorijos) yra pastebimai degraduotos, todėl priskirtinos prie silpno arba pažeisto geoekologinio potencialo GK teritorijų.

▪ *Vidiniai ekologinio kompensavimo arealai (sv)* – intensyviai urbanizuotų teritorijų vidinėje dalyje esantys atskirieji želdynai, arba miškų plotai kurie dažniausiai pasižymi santykinai nedideliu natūralumu (yra dirbtinės kilmės, stipriai transformuoti ir dažniausiai su inžinerinės infrastruktūros elementais). Pastarieji arealai nors ir neturėdami didelio ekologinio potencialo, tankiai užstatytos teritorijos vidinėje dalyje bent dalinai transformuoja (slopina) antropogeninį poveikį. O taip pat yra reikšmingi palaikant ir gausinant gyvenvietės aplinkos biologinę įvairovę. Intensyviai urbanizuotoje teritorijoje vidinio ekologinio stabilizavimo arealus formuoja įvairios paskirties intensyviai ir ekstensyviai naudojami želdynai: parkai, skverai, aikštės, memorialiniai želdynai, kapinės,

memorialiniai parkai. Šios miestelių bei kito tipo gyvenviečių vidinėje dalyje esančios teritorijos dalinai kompensuoja - sušvelnina antropogeninį poveikį, optimizuoja jų centrinės dalies gyvenamąją aplinką.

Molėtų miesto teritorijoje pastarojo tipo gamtinio karkaso elementus atstovauja esami arba planuojami atskirieji želdynai, viešųjų erdvės, kurios dažnu atveju neturi aiškiai išreikštos sąsajos su kitais tarpusavyje besijungiančiais gamtinio karkaso komponentais. Pastarojo tipo gamtinio karkaso elementai daugeliu atveju funkcionuoja individualiai be fizinio ryšio su kitais gamtinio karkaso komponentais. Ir tik išskirtiniais atvejais gali gamtiniais koridoriais sietis ar tiesiogiai ribotis su jais.

Siekiant Molėtų miesto teritorijoje gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio optimizavimo ir jų geoekologinio potencialo didinimo, tikslinga išlaikyti, o kai kuriais atvejais didinti atskirų (užstatytų ir ypač numatomų užstatyti) teritorijos dalių priklausomų želdynų dalį, užtikrinti individualių statybų rajonuose esamų želdinių apsaugą, jų atkūrimą ir gausinimą.

Molėtų miesto teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo kryptių realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniais būdais:

- *palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;*
- *ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;*
- *gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas optimizuojant žemės mokestinę politiką.*

2.1.1 lentelė. Gamtinio karkaso apimami plotai (%) planuojamojoje Molėtų miesto teritorijoje

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys ir jų tvarkymo kryptys	Molėtų miesto GK dalis (%)
Geoekologinės takoskyros (T1;)	50,54 (nuo Gamtinio karkaso ploto) ----- 17,63 (nuo Molėtų miesto ploto)
1 – Nacionalinės svarbos (T1)	50,54 ----- 17,63
2 – Regioninės svarbos (T)	· ----- ·
3 – Vietinės svarbos (t)	· ----- ·
Migracijos koridoriai (M1; M; m)	39,50 ----- 13,78
1 – Nacionalinės svarbos (M1)	· ----- ·
2 – Regioninės svarbos (M)	36,46 ----- 12,72
3 – Vietinės svarbos (m)	3,04 ----- 1,06
Vidinio stabilizavimo arealai (S1; S; s)	1,67 ----- 0,58
1 – Nacionalinės svarbos (S1)	· -----

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys ir jų tvarkymo kryptys	Molėtų miesto GK dalis (%)
	-
2 – Regioninės svarbos (S)	- ----- -
3 – Vietinės svarbos (s)	1,67 ----- 0,58
Vidiniai ekologinio kompensavimo arealai (sv)	8,29 ----- 2,89
1 – Vietinės svarbos (sv)	8,29 ----- 2,89
VISAS GAMTINIS KARKASAS	100,0% ----- 34,88%

Siekiant gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio optimizavimo, tikslinga didinti atskirų (stipriai agrariškai įsavitų) planuojamos teritorijos dalių miškingumą, užtikrinti urbanizuotų (skirtingu intensyvumu užstatytų) teritorijų želdinių apsaugą, jų atkūrimą, gausinimą, alternatyvių želdinimo būdų pritaikymą.

Detaliai Molėtų miesto teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo kryptų realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniais būdais:

- *palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;*
- *ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;*
- *gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas, galimai realizuojamas per mokesčines lengvatas.*

Gamtinio karkaso reglamentas teritoriškai diferencijuojamas pagal į jo sudėtį patenkančių žemės naudmenų kategorijas. Gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, saugomas natūralus, ar išlikęs santykinai natūralus kraštovaizdžio pobūdis, palaikoma ir didinama gamtinių komponentų įvairovė, vykdomi rekultivacijos bei renatūralizacijos darbai. Leidžiama veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas ir yra vykdoma pagal teritorijų planavimo darbuose įtvirtintas nuostatas.

2.1. 2. lentelė Molėtų miesto gamtinio karkaso struktūra (planuojamose miesto ribose)

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys	Plotas (ha)	% Nuo miesto GK ploto	% Nuo Molėtų miesto ploto
GEOEKOLOGINĖS TAKOSKYROS (T1)	133,97	50,54	17,63
MIGRACINIAI KORIDORIAI (M; m)	104,70	39,50	13,78
VIDINIO STABILIZAVIMO AREALAI (s)	4,43	1,67	0,58
VIDINIAI EKOLOGINIO KOMPENSAVIMO AREALAI	21,98	8,29	2,89
VISAS GAMTINIS KARKASAS	265,08	100,00	34,88

Kiekvienoje iš paminėtų Molėtų miesto gamtinio karkaso dalių teoriškai galimi septyni skirtingi gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptų tipai (A;B;C;D;E;F;G), kurie skaidosi į dvi kokybiškai skirtingas grupes (A;B;C) ir (D;E;F;G):

Pirmąją grupę apima žmogaus įsavinti, tikslingai suformuoti ir skirtingu laipsniu įrengti įvairios paskirties želdynai kurie surikiuoti į eilę įrengimo lygio ir potencialaus naudojimo intensyvumo mažėjimo linkme.

Antroji tvarkymo tipų grupė siejasi su gamtinėmis ar santykinai gamtinėmis skirtingu laipsniu antropogeniškai paveiktomis teritorijomis, kur tvarkymo tipai sudėlioti gamtinio karkaso teritorijos dalių geoekologinio potencialo mažėjimo ir atitinkamai teritorijų natūralumą atstatančių priemonių intensyvėjimo linkme.

Viso derinyje su gamtinio karkaso funkcinėmis dalimis, teoriškai įmanomi 28 tvarkymo tipų variantai, nors faktiškai planuojamoje Molėtų miesto teritorijoje nustatyta tik dalis (15) iš potencialiai galimų tvarkymo tipų. Gamtinio karkaso ir į jį patenkančių želdynų teritorijų tvarkymo tipai ir jų apibūdinimas pateikiamas žemiau (2.1.3 lentelė „Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo zonų tipai Molėtų miesto teritorijoje“):

A. Naujo želdyno įrengimas. Gamtinio karkaso ir (ar) į jį patenkančios urbanizuotų teritorijų želdynų sistemos dalys, kuriose prioritetą teikiamas naujos rekreacinių želdynų sistemos formavimui esamų natūralių (miškų ūkio paskirties žemės sklypuose), pusiau natūralių želdynų (žemės ūkio ar kitos paskirties žemės sklypuose) arba antropogeniškai įvairiu laipsniu pažeistų miesto kraštovaizdžio vietų atstatymui.

Dauguma šio tvarkymo tipo arealų vidutinio dydžio plotais (visais atvejais iki 3 ha) išsidėstę intensyviai urbanizuotose arba planuojamose urbanizuoti Molėtų miesto dalyse. Pastarieji arealai potencialiai formuoja kai kurių tankiau apgyvendintų planuojamos teritorijos dalių viešųjų želdynų sistemą, papildo planingai arba organiškai jau susiklosčiusią viešųjų želdynų sistemą. Pastaruosius arealus tikslinga įvardinti kaip tankiai apgyvendintų teritorijos dalių želdynų plėtros ir vystymo teritorinį rezervą, kurių nedidelė dalis jau ir šiandien yra minimaliai įrengti (nors teisinis statusas ir nėra įtvirtintas), ir dalinai naudojami vietos gyventojų rekreaciniams poreikiams. Tai visų pirma teritorijos, kurios ateityje, investavus į jų įrengimą, galėtų iš esmės atlikti joms priskirtas tiek socialinio, tiek aplinkosauginio pobūdžio funkcijas.

Molėtų miesto teritorijoje, didesnė dalis šio tipo arealų pastaruoju metu yra identifikuojami kaip plotai kurie buvo išskirti specialiajame Molėtų miesto želdynų tvarkymo plane, ir numatyti kaip atskirieji želdynai. Kitą jų grupę sudaro teritorijos dalys – sklypai, kurie šiuo metu priskiriami miškų ūkio paskirties žemei, bet bendrojo plano sprendiniuose numatomas jų pavertimas į atskiruosius želdynus. Pastarieji plotai yra su ištisai padengti medynais, tuo tarpu didesnė dalis anksčiau paminėto tipo plotų yra be sumedėjusios augalijos dangos.

Šio tipo GK reglamentavimo arealams būtinas esamos želdinių sistemos pritaikymas lankytojams ar naujų želdinių įrengimas, esamos infrastruktūros tobulinimas ar naujos kūrimas, ir atitinkamai, lyginant su žemiau paminėtais reglamentavimo arealais, ženkliai didesnės investicijos. A. tipo arealams būtinas didžiausias dėmesys ir investicijos, nes jie turėtų užtikrinti socialinės želdinių funkcijos realizavimą ir tankiau urbanizuotų Molėtų miesto teritorijos dalių gyventojų rekreacinių poreikių, aplinkosauginių funkcijų patenkinimą ateityje.

B. Esamos želdyno sistemos įrengimo lygio ir būklės gerinimas. Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose prioritetą teikiamas esamos (jau suformuotos) viešųjų (atskirųjų) želdynų sistemos gerinimui ir vystymui.

Šio tipo arealai yra išsidėstę intensyviai urbanizuotoje Molėtų miesto teritorijos dalyje. Didesnioji dalis šiam tipui priskirtų teritorijų, tiek pagal kiekį, tiek pagal užimamą plotą yra išsidėstę Molėtų miesto teritoriją kertančiame Siesarties slėnio – ežerų virtinės pakraščiuose, užimdami

natūralesnius, užstatymui mažiau tinkamus reljefo pažemėjimus (vandens telkinių duburius, jų šlaitus, išraiškingus smulkių vandentėkmių ir upelių slėnius). Pastarojo tipo arealai Molėtų miesto atveju formuoja šiandieninę, ganėtina tolygiai teritorijoje pasiskirsčiusią, ir palyginus planingai besivystančią miesto želdynų sistemą ir tuo pačiu miesto kraštovaizdį. Mažesnė dalis šiam tipui priskiriamų teritorijų išsidėsčiusi palei Vilniaus gatvę. Šio tipo želdynų arealai, būdami ypatingoje padėtyje tankiai urbanizuotų planuojamos teritorijos dalių atžvilgiu, pasižymi padidintu antropogeniniu spaudimu, kuris pasireiškia dvejopai:

a. želdynų arealų rekreacinių išteklių naudotojų poveikis jiems, kuris yra nesunkiai išsprendžiamas gerinant želdynų plotų įrengimą ir priežiūrą;

b. aktyvios urbanistinės plėtros spaudimas želdynų teritorijoms pasireiškiantis dėl asmeninių ir visuomeninių interesų apsunkinto suderinamumo Molėtų mieste esančių viešųjų želdynų teritorijose.

Šio tipo želdynų teritorijos miesto centrinėje dalyje atlieka itin svarbias funkcijas: socialinę ir ekologinę, kurias, vykdant želdynų tvarkymo darbus, būtina suderinti apsaugant ir gausinant analizuojamo tipo arealuose išlikusius natūralių želdinių intarpus.

C. *Esamos želdyno sistemos įrengimo lygio ir būklės palaikymas. Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose prioritetą teikiamas išlikusių (dažniausiai memorialinės paskirties, retesniais atvejais istorinių parkų teritorijos) želdynų tarpų palaikymui bei atnaujinimui.*

Šiam tvarkymo tipui priskiriami gamtinio karkaso arealai Molėtų miesto teritorijoje apima jau įrengtas memorialinės paskirties objektų (kapinių) teritorijas šiaurės rytinėje ir centrinėje miesto teritorijos dalyje (žydų kapinės), Paminėtoms teritorijoms būtinas esamos želdynų struktūros išlaikymas vykdant einamąją priežiūrą ir esant poreikiui jų rekonstrukciją.

D. *Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas. Gamtinio karkaso teritorijų dalys, kuriose išlaikomas ir stiprinamas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis.*

Pastarojo tipo GK teritorijų tvarkymo arealų plotai tiesiogiai koreliuoja su natūraliausiomis (miškais apaugusiomis), mažiausiai antropogeniškai pažeistomis Molėtų miesto teritorijos dalimis, kurios, beveik visais atvejais išsidėsčiusios miesto administruojamos teritorijos pakraščiuose. Pietinėje dalyje šio tipo teritorijas atstovauja Luokesų ežero šiaurinėje pakrantėje esantys miškai. Šiaurės rytiniame miesto pakraštyje – Pastovio ežero pakrantėse, Siesarties up. slėnio šlaituose ir terasose esantys miškų sklypai, bei pavieniai smulkūs miškų plotai vakarinėje planuojamos teritorijos dalyje.

Šiuos arealus ištisai, arba su mažais bemiškių plotų tarpais, dengia natūrali sumedėjusių augalų danga. Pastariesiems arealams būdingi mažiausi priežiūros ir planuojamų pokyčių mastai. Jiems būtinas esamos augalijos dangos struktūros ir jos natūralumo išsaugojimas laikantis atitinkamai miškų grupei teisės aktuose nustatytų priežiūros ir eksploatacijos reikalavimų, bet visais atvejais parenkant tokias miškininkystės priemones, kurios kiek galima mažiau įtakotų neigiamus miško ekosistemos pokyčius. Šio tvarkymo tipo arealai Molėtų miesto teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso „aukso fondas“, kurios dabar naudojamos ir perspektyvoje susijusios su rekreacinio naudojimo vystymu ir intensyvinimu, racionalaus ir subalansuoto miškų ūkio vedimu išsaugant miškų regeneracinį potencialo, bei nustatyto režimo užtikrinimu šiose zonose įsteigtoms saugomoms teritorijoms. Pastarąsias zonas reikėtų įvardinti **patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijomis**.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Pagrindinė šių teritorijų naudojimo kryptis yra tausojantis miškų ūkis vykdant tik atvejinius, atrankinius ir pagal poreikį sanitarinius kirtimų. Taip pat veikla susijusi su racionaliu šalutinių miško išteklių panaudojimu. Poilsinis turizmas rekreaciniu požiūriu atraktyviose teritorijų dalyse, derinant naudojimo pobūdį su konkrečios vietos naudojimo reglamentu.

E. Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas). Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose būtinas natūralių kraštovaizdžio komponentų atstatymas ir gausinimas.

Šio tipo gamtinio karkaso reglamentavimo ir tvarkymo arealai Molėtų miesto teritorijoje yra išsidėstę netolygiai, mišrios žemės naudmenų mozaikos teritorijose, kuriose kaitaliojasi miškų, vandenų ir žemės ūkio naudmenų plotai. Arba pereinamosiose juostose tarp gamtinių požiūriu degraduotų agrarinių, užstatytų ir natūralių miško naudmenų, taip pat smarkiai pakeistos arba pažeistos gamtinės struktūros miškuose. Molėtų miesto teritorijos atveju, tai labiau antropogenizuoti Siesarties upės slėnio fragmentai su juose esančiomis upės vagos atkarpomis arba stovinčio vandens telkiniais. Taip pat šiam GK tvarkymo tipui priskiriamos santykinai intensyviai ūkiškai įsavintos agrarinės miškingos teritorijos plotai esantys Luokesų ežero šiaurinėje pakrantėje. Šiuos arealus reikėtų laikyti silpnai arba itin silpnai urbanizuotais, tačiau dėl šiuo metu vykdomos ar kadaise vykdytos žemės ūkio veiklos jie yra netekę sumedėjusios augmenijos arba ji išlikusi tik fragmentiškai. Šių teritorijų tvarkymas yra kur kas sudėtingesnis, nes reikalingas tiek esamų funkcijų suderinimas, o taip pat ir atkuriamosios priemonės gamtinės struktūros galioms stiprinti. Dalis šių plotų esančių Molėtų miesto urbanizuotų zonų apsuptyje patiria padidintą antropogeninę apkrovą. Šio potipio zonose būtini santykinai didesni performavimo mastai lyginant su D tvarkymo tipo teritorijomis, kurie susiję su santykinai nedidelėmis materialinėmis sąnaudomis – t.y. pirminės natūralios augmenijos struktūros atkūrimas dirbtinai, arba savaiminės renatūralizacijos keliu, siekiant padidinti teritorijos mozaikiškumą. Šių teritorijų tvarkymas daugeliu atveju susijęs su esamos situacijos nežymiu pagerinimu. Miesto centrinėje dalyje esančiuose arealuose (Siesarties slėnyje ir ežerų pakrantėse) sumedėjusios augmenijos plotų gausinimą būtina derinti su kraštovaizdžio estetinių savybių išsaugojimu ir formavimu. Šias zonas tikslinga įvardinti **riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijomis**.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Svarbiausia šių teritorijų naudojimo kryptis Molėtų miesto centrinėje dalyje yra rekreacija. Tuo tarpu periferinėje dalyje skatintinas smulkiasklypės ganyklinės žemdirbystės bei sodininkystės veiklų suderinimas esamos situacijos pagerinimas nežymiai padidinant želdynų plotus ir nedidinant užstatymo intensyvumo. Didinama esamų stambių dirbamų laukų masėvų sąskaida įveisiant apsaugines želdinių grupes bei juostas. Galimas miškingumo didinimas mažiau našių, taip pat didelio drėgnumo (su silpnai funkcionuojančia ar nefunkcionuojančia sausavimo sistema) žemių sąskaita, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, jai tai pagerintų ekologines ir estetiškes kraštovaizdžio savybes.

F. Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkūriantys elementai. Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose būtinas natūralių kraštovaizdžio komponentų atstatymas ir gausinimas.

Pastarojo tipo gamtinio karkaso tvarkymo ir reglamentavimo arealai pagal plotą, planuojamoje Molėtų miesto teritorijoje užima vieną iš dominuojančių padėčių. Jis dažniausiai taikytinas žmogaus ūkinės veiklos žymiai pakeistose gamtinio karkaso teritorijose. Šios zonos susiformavo dėl netolygaus žemės naudojimo, pažeidžiant ekologinę pusiausvyrą, nesilaikant racionalių gamtinaudos reikalavimų. Jos, kaip intensyvaus žemės dirbimo ar kitokio pobūdžio ūkinio

įsavinimo rezultatas Molėtų miesto teritorijoje palietė ne didelę dalį nacionalinės svarbos geoekologinėms takoskyroms (Luokės ež. šiaurinės pakrantės plotai), bei vietinės svarbos migracijos koridoriams (Žiežibros up. slėnis) priskirtų plotų. Šiam tipui priskiriamų plotų tvarkymas susijęs su esamo želdynų kiekio išsaugojimu ir gausinimu nedidinant užstatymo intensyvumo, taikant alternatyvius apželdinimo būdus. Šiose GK tvarkymo zonose kraštovaizdžio formavimas susijęs su natūralios gamtinės aplinkos atkūrimu ir ekologizuoto požiūrio taikymu naudojant teritorijas. Konstatuojant esamą situaciją, pastarąsias zonas galima būtų įvardinti **silpno ir pažeisto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijomis**.

***Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis.** Šio tvarkymo tipo teritorijose būtinas žemėnaudos sąskaidos didinimas įveikiant įvairaus dydžio želdinių juostas bei grupes ar masyvus, taip pat esant palankioms sąlygoms galimas dirbtinių pelkių ir vandens telkinių formavimas. Būtinas teritorijos miškingumo arba želdynų plotų didinimas dirbtinai apželdant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, naudojamų mažai našių ir nenaudojamų žemių sąskaita, jei tai pagerintų ekologines ir nepakenktų estetinėms kraštovaizdžio savybėms. Šiai zonai būtini didžiausi žemėnaudos struktūros pakeitimai ir žemės naudojimo sistemos perorientavimo mastai.*

2.1.3 lentelė. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo zonų tipai planuojamoje Molėtų miesto teritorijoje

Eilės Nr.	Tvarkymo tipo kodas	Plotas, ha.	Dalis % nuo Molėtų miesto esančio GK ploto	Dalis % nuo Molėtų miesto ploto
1.	A.	28,05	10,58	3,69
2.	B.	9,31	3,51	1,23
3.	C.	4,00	1,51	0,53
4.	D.	141,76	53,48	18,65
5.	E.	41,20	15,54	5,42
6.	F.	34,53	13,03	4,54
7.	G.	6,22	2,35	0,82
Viso		265,08	100,00	34,88

G. Kraštovaizdžio natūralumą ir gyvybingumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas degraduotose (urbanizuotose) teritorijose. Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose būtinas natūralių kraštovaizdžio komponentų atstatymas ir gausinimas.

Stipriai pažeisto (degraduoto gamtinio karkaso teritorijos) – probleminiai gamtinio karkaso plotai – tai gamtinio karkaso užimamos teritorijos dalys, kurios persidengia su skirtingu intensyvumu kompaktiškai urbanizuotomis (ne sodybinio užstatymas) teritorijomis. Molėtų miesto teritorijoje lokalizuotos gamtinio karkaso dalys nustato svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, pagrindines kraštotvarkos kryptis ir priemones, kurių sėkmingas įgyvendinimas būtinas bendrai planuojamos teritorijos ekologiškai pusiausvyrai palaikyti. Gamtinio karkaso funkcinėse dalyse išskirtų tvarkymo zonų nuostatas sunkiausia realizuoti sankirtose su urbanizuotomis, planuojamomis urbanizuoti ar intensyvaus žemės ūkio teritorijomis. Tokiais atvejais reikėtų ieškoti alternatyvių sprendimų tenkinančių skirtingų funkcinių zonų nuostatas.

Didesnė dalis atskirų gamtinio karkaso dalių ir užstatytų ar planuojamų užstatyti teritorijų kontakte galimai probleminių arealų tvarkymo reglamentai pateikiami „Kraštovaizdžio tvarkymo brėžinyje“.

2.2 Kraštovaizdžio apsauga

2.2.1 Želdynų sistemos vystymas

Bendrosios nuostatos

Želdynų plotų sistema yra nepaprastai svarbi ir neatskiriama miesto urbanistinės struktūros dalis, kuri yra formuojama tikslu išsaugoti visuomeniškai ir ekologiškai vertingo gamtinio kraštovaizdžio plotus, jų visumą tvarkyti kaip teritorinę sistemą, siekiant gerinti ekologines bei rekreacines gyvenamosios aplinkos sąlygas, kuriant patrauklaus miesto įvaizdį. Esama ir numatoma formuoti želdynų sistema yra neatsiejama Molėtų miesto teritorijos gamtinio karkaso dalis, plėtojama kaip funkciškai tikslinga ir kompozicijos požiūriu vieninga struktūra.

Želdynų sistemos plėtojimo, diferencijavimo ir tvarkymo reglamentavimas nustatomas įvertinant:

- *Gamtinio karkaso teritorijų lokalizaciją, kuri leidžia žaliuosius plotus vertinti sisteminiu požiūriu, pamatyti kiekvieno jų reikšmę visai sistemai ir ne tik kiek jie naudingi gyventojams, bet ir kaip jie palaiko viso gamtinio komplekso gyvybingumą;*
- *Gamtosauginiu požiūriu reikšmingas ir (arba) vaizdingas gamtines teritorijas, išlaikiusias natūralaus arba sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį.*
- *Esamus žaliuosius plotus – atskiruosius želdynus ir kitus saugotinus želdinius, miškus, jų teritorinę sklaidą, estetines savybes ir tinkamumą rekreacijai;*
- *Teritorijas, kuriose yra nepalankios geoekologinės sąlygos užstatymo plėtrai ir ūkinei veiklai.*

Želdynų sistemos vystymo sprendiniai

Molėtų miesto teritorijų bendrojo plano sprendiniuose planuojant želdynų sistemą nustatoma kad:

- *maksimaliai išsaugant natūralumą, planuojamos teritorijos tankiau apgyvendintuose plotuose išlaikomi išlikę gamtinę aplinkos komponentai, ir organiškai susiklosčiusią jų struktūrą;*
- *ribojami ir griežčiau reglamentuojami urbanizacijos procesai aplinkosauginiu ir rekreaciniu požiūriu reikšmingose, ir tuo pačiu vaizdingose gamtinėse teritorijose – Siesarties slėnyje su jame esančia ežerų virtine, Luokesų ežero pakrantės plotuose*;*
- *būtina išsaugoti kitas išraiškingo kraštovaizdžio zonas, miško medynais apaugusias teritorijas, ypatingą dėmesį skiriant įtraukimui į žaliųjų plotų sistemą tų gamtinio karkaso teritorijų, kurios yra išlaikiusios natūralaus arba sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį;*
- *būtina formuoti atskiruosius rekreacinės, ekologinės - apsauginės paskirties želdynus neplaningai urbanizuotose, bei naujai įsisavinamose Molėtų miesto teritorijos dalyse, įjungiant juos į esamą gamtinio karkaso sistemą;*
- *formuoti naujus ir išsaugoti esamus atskiruosius apsauginės ir ekologinės paskirties želdynus pramoninių, komunalinių ir infrastruktūros teritorijų aplinkoje;*
- *reikiamą dėmesį skirti mažiausiai išvystytų žaliųjų plotų sistemos grandžių - žaliųjų jungčių ir apsauginių želdynų kūrimui išilgai svarbiausių ir intensyviausių Molėtų miesto teritoriją kertančių transporto koridorių, judrausių gatvių;*
- *būtina atlikti Molėtų miesto teritorijoje esančios sumedėjusios augmenijos (medžių, krūmų) inventorizaciją ir ją padaryti aktualia nuolat atnaujinama duomenų baze;*
- *būtina atlikti esamų ir planuojamų atskirųjų (viešųjų) želdynų inventorizaciją, jų teritorijų geodezinio kartografavimo, ribų nustatymo ir teisinio įtvirtinimo procedūras.*

*Galimas sezoninių statinių, skirtų aptarnauti rekreacinės zonos lankytojus įrengimas (vandens pramogoms skirtus statinius, lauko kavines). Statiniai turi atitikti statinio požymius, nurodytus Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 2 straipsnio 84 dalyje, ir nesudėtingų statinių konstrukcijų požymius ir techninius parametrus, nustatytus statybos techniniame reglamente STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtiname Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1-713 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo“.

Molėtų miesto bendrojo plano sprendiniuose kaip savarankiški teritorinės struktūros elementai, žaliųjų plotų sistemą formuoja: *miškai – apsauginiai, rekreacinės (miško parkai ir miesto miškai) ir specialiosios paskirties miškai* (visais atvejais miškų ūkio paskirties žemė) ir *atskirieji želdynai – parkai, skverai, žaliosios jungtys, apsauginiai želdynai* (žemės ūkio, arba kitos paskirties žemė). Nustatytų žaliųjų plotų sistemos sudedamųjų dalių teritorinė lokalizacija pateikiama 2.2.1 lentelėje „Planuojama Molėtų miesto miškų ir želdynų struktūra“ bei „Reglamentų brėžinyje“, „Kraštovaizdžio tvarkymo brėžinyje“.

2.2.1 lentelė. Planuojama Molėtų miesto teritorijos miškų struktūra ir jos pokyčiai

Kategorija (Miškų grupės ir pogrupio numeris)	Plotas (ha)	% nuo bendro Molėtų miesto ploto
Planuojami nauji atskirieji želdynai (kitos paskirties žemė)		
Miestų miškai į Atskiruosiu želd. (27 – 5)	15,22	2,00
VISO (planuojami pokyčiai)	15,22	2,00
Miškai (miškų ūkio paskirties žemė)		
Priešeroziniai miškai (24)	1,31	0,17
Miško parkai (25)	0,25	0,03
Miestų miškai (27)	23,06 (po pokyčių 15,22)	3,03 (po pokyčių 2,00)
Rekreaciniai miško sklypai (28)	61,43	8,08
Vandens telkinių apsaugos zonų miškai (38)	17,88	2,35
VISO (išlaikoma esama padėtis)	88,71	11,67
Viso:	103,93 (po pokyčių 88,71)	13,68 (po pokyčių 11,67)

Molėtų miesto teritorijos bendrojo plano sprendiniuose planuojama želdynų sistema užima 130,28 ha, arba 17,14% miesto teritorijos. Teritoriškai didžiausia dalis tenka įvairių grupių miškams, tame tarpe *Rekreaciniams miestų miškams* (28) 61,43 ha (8,08%) nuo visos miesto teritorijos ir *Miestų miškams* (27) po žemės naudojimo paskirties pokyčių numatoma 15,22 ha (2,00%) miesto teritorijos. Želdynų sistemoje labai svarbų ir aktyvų vaidmenį atliekantys *atskirieji želdynai, kurių dalis* šiuo metu įteisinti kaip miškų ūkio paskirties žemės sklypai, bet plano sprendiniais siūlomi transformuoti į kitos paskirties žemės sklypus - atskirųjų želdynų teritorijas (5). Tokie sklypai Molėtų miesto teritorijoje bendrai užima 15,22 ha. arba 2,00% planuojamos miesto teritorijos. Taip numatomi tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitą (atskirųjų želdynų) pokyčiai *miestų miškų* (27) pogrupyje, kurie sudarytų 15,22ha, arba 2% visos vietos teritorijos. Greta šių plotų reikėtų priskaityti ir kitus esamus atskirųjų želdynų sklypus kurie šiuo metu kitos paskirties teritorijų statusą, ir dauguma atveju yra eksploatuojami, tvarkomi, arba bendrojo plano sprendiniuose numatyti kaip tvarkytini. Tokie plotai Molėtų miesto teritorijoje užima 41,36 ha. arba 5,44% visos planuojamos miesto teritorijos (2.2.2. lentelė).

Sprendiniuose numatomas naujai išskirtų, ir iki šiol Molėtų miesto teritorijoje neinventorizuotų žaliųjų plotų teritorijų - *parkų, skverų*, išsaugojimas.

Parkai, ir skverai yra miesto žaliųjų plotų sistemos svarbiausi ir privalomi komponentai. Pagal paskirties ypatumus jie gali būti rekreacinės, mokslinės, kultūrinės ir memorialinės, apsauginės ir ekologinės paskirties. Priklausomai nuo paskirties skiriasi parkų, skverų ir žaliųjų jungčių planavimas, jų dalių – funkcinių zonų sudėtis ir dydžiai, želdinimo ir tvarkymo pobūdis. Principinės Molėtų miesto atskirųjų želdynų funkcinio naudojimo kryptys teikiamos 2.2.2 lentelėje.

2.2.2 lentelė. Molėtų miesto teritorijos miško parkai ir atskirieji želdynai, bei jų funkcinio naudojimo pasiūlymai

Nr. brėžinyje	Teritorijos pavadinimas (neoficialus)	Teritorijos plotas, ha	Paskirtis, siūlomos funkcijos
Rekreacinės paskirties želdynai – skverai (kitos paskirties žemė, Atskirųjų želdynų teritorijos)			
1.1.	Upės g. skveras	0,35	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) zonomis.
1.2.	Smiltynės g. skveras	0,21	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.3.	Ažubalių g. skveras	0,14	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) zonomis.
1.4.	Melioratorių g. skveras	0,65	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.5.	Želdynas tarp Saulutės ir Daubos g. II	0,47	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.6.	Želdynas tarp Saulutės ir Daubos g. I	0,63	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.7.	Želdynas tarp Pušyno ir Architektų g.	1,25	Aplinkosauginės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.8.	Želdynas prie Ažuolų ir Architektų g. sankryžos	0,56	Aplinkosauginės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.9.	Želdynas prie Vilniaus ir Graužinių g.	1,13	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.10.	Vilniaus g. želdynas I	2,41	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.11.	Vilniaus g. želdynas II	0,93	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.12.	Aplinkelio skveras I	0,23	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.13.	Aplinkeli skveras II	0,43	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.14.	Daubų želdynas	0,18	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.15.	Inturkės g. I želdynas	0,47	Aplinkosauginės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.16.	Inturkės g. II želdynas	0,27	Aplinkosauginės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.17.	Inturkės g. III želdynas	0,28	Aplinkosauginės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.18.	Vyturio g. skveras	0,43	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
1.19.	Sveikuolių skveras	0,47	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.

Nr. brėžinyje	Teritorijos pavadinimas (neoficialus)	Teritorijos plotas, ha	Paskirtis, siūlomos funkcijos
			zonomis.
1.20.	Želdynas prie Ažuolų ir Strazdo g. sankryžos	0,21	Aplinkosauginės paskirties monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
Rekreacinės paskirties želdynai – parkai (kitos paskirties žemė, Atskirųjų želdynų teritorijos)			
2.1	Molėtų skulptūrų parkas	1,82	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
2.2	M. Apeikytės g. parkas	1,20	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties – monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis kompozicijomis) pobūdžio veiklomis.
2.3	Pastovėlio parkas	1,40	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) ir aktyvaus poilsio (sporto ir žaidimų, renginių) zonomis.
2.4	Molėtų paplūdimio parkas	1,18	Rekreacinės paskirties – aktyvaus poilsio (sporto ir žaidimų) zonomis.
2.5.	Jaunimo parkas	4,88	Aplinkosauginės - rekreacinės paskirties – monofunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis kompozicijomis) pobūdžio veiklomis.
2.6	Šimtmečio parkas	2,67	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
2.7.	Vilniaus g. parkas	3,67	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
2.8.	Pastovio parkas	5,71	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
2.9.	Pastovio II parkas	2,94	Rekreacinės paskirties – polifunkcinio naudojimo su ramaus (rekreacinių želdinių, peizažinėmis) poilsio zonomis.
Memorialinės paskirties želdynai - kapinės (kitos paskirties žemė, Atskirųjų želdynų teritorijos)			
3.1.	Molėtų kapinės	2,13	Memorialinės paskirties - pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui.
3.2.	Senosios žydų kapinės	1,24	Memorialinės paskirties - pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui.
3.3.	Molėtų žydų kapai	0,61	Memorialinės paskirties - pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui.
3.4.	II Pasaulinio karo vokiečių karių kapai	0,17	Memorialinės paskirties - pažintiniam lankymui, ramiam poilsiui.
Viso 41,36			
Iš viso numatoma atskirųjų želdynų 41,36 (5,44%)			
(kartu su miškų ūkio paskirtis žemėje esančiais miškais 130,28 (17,40%))			

- Nustatytose atskirųjų želdynų teritorijose negali būti formuojami žemės sklypai nuosavybės teisėms atkurti;
- Privaloma laikytis griežtos nuostatos nevykdyti juose statybų.
- Atskirais atvejais, pagal želdynų detalų planą, numatytose lankytojų aptarnavimo zonose, gali būti statomi tam skirti rekreacinės ar socialinės funkcijas tenkinantys pastatai;
- Visais atvejais pastatų ir įrenginių statyba negalima natūralių biocenozų bei rekreacinių želdinių zonose;
- Urbanizacijos laipsnis (plotų po pastatais, įrenginiais ir dirbtinėmis dangomis santykis su laisvu žemės paviršiumi) parkuose yra ribojamas ir priklauso nuo želdyno zonos paskirties ir padėties.

Molėtų miesto teritorijos bendrajame plane, sprendžiant esamų želdynų tvarkymo problemas, yra numatyta dalies želdynų teritorijų tikslinės žemės naudojimo paskirties ar esamo naudojimo statuso pakeitimų (2.2.3 *lentelė* „Numatomi Molėtų miesto teritorijos dalių žemės naudojimo paskirties ar statuso pakeitimai“, „Reglamentų brėžinys“). Molėtų miesto teritorijoje, atsižvelgiant į urbanizacijos plėtrą kryptis identifikuoti miškų plotai, kurių visuomeninė svarba yra nepalyginamai didesnė, palyginus su miškų plotais nutolusiais nuo tankiai gyvenamų teritorijų. Minimieji miškų plotai yra

intensyviai urbanizuotos Molėtų miesto dalies pakraščiuose bei jos centrinėje dalyje. Ji yra neatsiejama Molėtų miesto gamtinio karkaso sistemos dalis, kurią tikslinga tvarkyti vieningai, todėl bendrajame plane numatomas dalies smulkesnių miškų sklypų pervedimas į kitos paskirties atskirųjų želdynų teritorijas. Minimi atvejai susiję su miškų ūkio paskirties žemės keitimu į kitą žemės naudojimo būdą ir pobūdį (kitos paskirties, atskirųjų želdynų teritorijas) – atskirų nedidelių arealų išsibarsčiusių po visą planuojamą teritoriją išėmimu iš miškų ūkio balanso. Tokio pobūdžio pokyčių teritorijos apima vos **14,48** ha arba 2,0 % Nuo planuojamo Molėtų miesto ploto. Daugiau funkcinių pokyčių nėra numatyta.

2.2.3 lentelė. Numatomi Molėtų miesto teritorijoje esančių miškų ūkio paskirties žemės statuso pakeitimai

Eilės Nr.	Miškų plotų grupės ir pogrupo pakeitimo variantas. (iš – į)	Planuojamų pakeitimų plotai (ha)
1.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Pastovio parkas 2.8.)	5,57
2.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Vilniaus g. parkas 2.7.)	3,13
3.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Jaunimo parkas 2.5)	2,48
4.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Molėtų paplūdimio parkas 2.4.)	0,54
5.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Aplinkelio skveras II 1.13)	0,22
6.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Aplinkelio skveras I 1.12)	0,21
7.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Pastovio II parkas 2.9.)	2,37
8.	Miestų miškai (27) į atskiruosius želdynus (5) (Pastovio II parkas 2.9.)	0,35
Iš viso		14,48

Molėtų teritorijos bendrojo plano rengimo lygmenyje sprendžiami želdynų sistemos dalių teritorinio išdėstymo, ribų, kiekio, priskyrimo atitinkamai kategorijai ir funkcinio naudojimo klausimai. Detalesniam želdynų sistemos dalių tvarkymo ir naudojimo reikalavimų suformulavimui būtina parengti specialų miesto teritorijos atskirųjų želdynų tvarkymo planą, kur būtų sprendžiami kiekvieno konkretaus želdyno naudojimo ir tvarkymo klausimai, užtikrinant jų apsaugą, formavimą ir pilnavertį funkcionavimą.

3. MOLėtų Miesto NEKILNOJAMOJO KULTūros PAVELDO APSAUGA

3.1. Apsaugos principai

Molėtų miesto nekilnojamojamam kultūros paveldas pasižymi architektūrine, urbanistine, istorine, archeologine, memorialine, dailės, inžinerine verte, jam būdingas integralumas su gamtos paveldu. Tai - esminis miesto darnios plėtros išteklius.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reikalavimai yra grindžiami Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 ir 47 straipsniais. Nekilnojamas kultūros paveldas turi būti išsaugotas ir perduotas ateities kartoms kaip miesto ir vietos bendruomenės kultūrinio tapatumo pagrindas, kraštovaizdžio vertės formantas, turi būti sudaromos sąlygos visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

Kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas – vienas iš teritorijų planavimo tikslų (*LR Teritorijų planavimo įstatymas, 3 str., 4 sk.*). Visuomenės (viešąjį) interesą planuojant teritorijas šalia kitų aspektų sudaro racionalus nekilnojamojo kultūros paveldo naudojimas, darnus kultūrinio kraštovaizdžio formavimas (*LR Teritorijų planavimo įstatymas, 8 str., 1 dalis, 2 sk.*). Teritorijos kompleksinis planavimas siekia sudaryti prielaidas išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą, veiksmingai jį naudoti ir tinkamai tvarkyti. Įgyvendinus bendrojo plano sprendinius būtų didinama Molėtų miesto urbanistinio kultūrinio kraštovaizdžio vertė, stiprinamas miesto patrauklumas turizmui ir rekreacijai.

Molėtų miesto bendrojo plano keitimu nagrinėjamoje teritorijoje. Molėtų bendrojo plano kultūros paveldo dalies sprendiniai parengti įvertinus miesto istorinį kultūrinį ir estetinį kraštovaizdinių potencialą, vadovaujantis nuostata, kad kultūros paveldo išsaugojimas ir naudojimas visuomenės poreikiams yra būtina sąlyga miesto socialinei ir ekonominei plėtrai. Molėtų miesto bendrajame plane plėtojama darnios plėtros koncepcija atitinka Molėtų rajono strateginiame plėtros plane įtvirtintą nuostatą, kad kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmui ir vietos bendruomenės reikmėms, kultūros infrastruktūros plėtotė, kultūros paveldo objektų populiarinimas ir inovatyvių priemonių kūrimas yra svarbūs Molėtų miesto plėtros uždaviniai.

3.2. Saugojimo kryptys ir prioritetai

Molėtų miesto bendrojo plano kultūros paveldo dalies sprendiniai atitinka Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (*Žin., 2004, Nr. 153-5571*), Valstybės ilgalaikės raidos strategijos (*Žin., 2002, Nr. 113-5029*), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinių (*Žin., 2002, Nr. 110-4852*), Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos (*Žin., 2003, Nr. 89-2039*), Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano (*Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 19 d. sprendimas Nr. B1-111*), Molėtų rajono strateginio plėtros plano 2018-2024 metams (*Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. B1-117*) reikalavimus, Luokesos archeologinio komplekso išvystymo ir pritaikymo rekreacijai bei pažintiniam turizmui specialiojo plano (*patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2014 m. liepos 24 d. sprendimu Nr. B1-117*) siūlymus, kitus nacionalinius ir Lietuvos ratifikuotus tarptautinius teritorijų planavimą ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančius teisės aktus.

Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal individualius arba tipinius apsaugos reglamentus (jei individualūs reglamentai nenustatyti), apsaugos specialiuosius planus, parengtus ir patvirtintus Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, taip pat pagal strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus.

Visų saugomų kultūros paveldo objektų teritorijos gali būti paverstos konservacinės paskirties žeme. Kultūros paveldo objektas saugomas kartu su jo užimama ir jam nustatyta teritorija, ši teritorija nuo kultūros paveldo objekto neatskiriama (*Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 11str., 1 dalis*). Neveikiančių kapinių teritorijoms bei saugomų kultūros paveldo objektų teritorijose esantiems sklypams/jų dalims, kurie yra daiktinės teisės objektai turi būti nustatyta konservacinė (saugojimo) paskirtis, naudojimo būdas – kultūros paveldo objektų žemės sklypai.

Saugomų objektų paveldosaugos reikalavimams ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemai kultūros paveldo objektuose, jų dalyse ir apsaugos zonose nustatyti ar pakeisti turi būti rengiami paveldotvarkos projektai. Registruotiems, tačiau nepaskelbtiems saugomais kultūros paveldo objektams, yra taikoma pradinė apsauga.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo planavimo dokumentai gali būti rengiami bendrojo teritorijų planavimo dokumentų nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimo sprendinių keitimui ar detalizavimui (*Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano rengimo taisyklės, Žin., 2005, Nr.81-2973, galiojanti redakcija 2016-06-29, 33 str.*). Individualūs apsaugos reglamentai sudaromi ir išduodami jų valdytojams per 20 darbo dienų nuo valdytojų raštiškų prašymų gavimo dienos Kultūros paveldo departamente (jo teritoriniame padalinyje) ar Savivaldybės paveldosaugos padalinyje (*LR Kultūros ministro 2005 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. JV-154 Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo objekto pavyzdinio apsaugos reglamento patvirtinimo*).

Apsaugos zonomis yra nustatomos žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos, kad kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosios savybės būtų apsaugotos nuo galimo neigiamo veiklos tose gretimose teritorijose poveikio (*LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, str. 1.2*). Kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijų ribas apibrėžia nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos (*Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų nustatymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. lapkričio 5 d. nutarimu 1025*). Į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems apsaugos zonos nėra nustatytos (šiuo metu apsaugos zonos yra nustatytos penkiems iš registruotų Molėtuose esančių kultūros paveldo objektų), taikomi Nekilnojamųjų kultūros paveldo apsaugos įstatymo 9 str. 5 p. ir Specialiųjų Žemės ir miško naudojimo sąlygų XIX p. (*LR vyriausybės nutarimas 1992 m. gegužės 12 d. Nr. 343, galiojanti suvestinė redakcija 2018-08-22*).

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisykles (*Žin., 2005, Nr.86-3242, galiojanti suvestinė redakcija 2014-11-11*). Stebėsenos rezultatai turi būti naudojami rengiant kitus miesto teritorijos planavimo ir kultūros paveldo tvarkybos dokumentus.

Saugant nekilnojamąjį kultūros paveldą svarbu skatinti miesto bendruomenės domėjimąsi kultūros paveldo apsauga, supažindinti vietos gyventojus su kultūros paveldo išaiškinimo gairėmis, vertingųjų savybių nustatymo, tvarkybos procesais. Kultūros paveldo apsauga turi būti įgyvendinama integraliai su bendruomenės švietimu, smulkaus ir vidutinio verslo plėtra mieste, senųjų su tradicine statyba susijusių amatų ir verslų gaivinimu.

3.3. Molėtų miesto nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai

Molėtų miesto plėtroje prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų ir miesto centro (išlaikiusio istorinę struktūrą), kuris neįtrauktas į Kultūros vertybių registrą, tačiau pasižymi urbanistine ir architektūrine verte, erdvių kompozicijos ir architektūros savitumu, kultūrinės vertės išsaugojimui ir

naudojimui viešajai paskirčiai. Patvirtinta bendrojo plano gamtinių teritorijų potencialo išryškavimo ir naujojo centro konversijos koncepcija yra palanki Molėtų miesto kultūros paveldui išsaugoti – atitolinus numatomus pramonės objektus nuo miesto centro (išlaikiusio istorinę struktūrą) bus sudaromos prielaidos, reikalingos harmonizuoti miesto erdvių kompoziciją, išryškinti miesto centro (išlaikiusio istorinę struktūrą) reikšmę ir savitumą, senųjų pastatų architektūrą, dominuojantį Šv. ap. Petro ir Povilo bažnyčios vaidmenį. Stiprės istorinės urbanistinės ašies - Vilniaus gatvės (krašto kelio Nr. 172 Raudondvaris-Giedraičiai-Molėtai) ir susiklosčiusio stačiakampio netaisyklingo gatvių tinklo kompozicinis ir funkcinis vaidmuo miesto sandaroje, visuomeninė Savivaldybės aikštės su saugomu raudonų plytų mūro prekybiniu pastatu reikšmė. Miesto centro (išlaikiusio istorinę struktūrą) daugiafunkciškumo stiprinimas didins jo patrauklumą, bus sudaromos palankesnės sąlygos senuosius pastatus pritaikyti ir naudoti šiuolaikinėms reikmėms, išsaugoti ir išryškinti jų kultūrinės vertės požymius. Planuojami plėtoti dviračių ir pėsčiųjų takai ir inžinerinė infrastruktūra gerins kultūros paveldo objektų pasiekiamumą, sudarys palankesnes jų lankymo sąlygas.

Molėtų miesto bendrojo plano keitimu nagrinėjamoje teritorijoje yra 2 valstybės saugomi objektai - Luokesų senovės gyvenvietė ir Molėtų vandens malūnas. Luokesų senovės gyvenvietė yra Lietuvoje išskirtinai reikšminga nekilnojamojo kultūros paveldo vertybė, vienas iš penkių Lietuvos ežeruose esančių povandeninio kultūros paveldo objektų, pirmasis šio tipo objektas rastas Lietuvoje. Povandeninio paveldo objektų apsaugai taikoma Lietuvos ratifikuota UNESCO Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencija (*Žin.*, 2006, Nr. 65-2389; *įsigaliojo 2009 01 02*). Esminė Konvencijos nuostata – saugoti povandeninį kultūros paveldą jo buvimo vietoje (*in situ*). Konvencijos 5-asis straipsnis nurodo, kad kiekviena valstybė privalo taikyti geriausias savo turimas praktines priemones, kad neleistų atsirasti neigiamam poveikiui, kurį pagal jos jurisdikciją vykdoma veikla gali netyčia padaryti povandeniniam kultūros paveldui, arba kad jį sušvelnintų. Leidžiama tik tokia su povandeniniu kultūros paveldu susijusi veikla, kuri derinasi su jo apsauga ir gali būti leidžiama siekiant svariai prisidėti prie povandeninio kultūros paveldo apsaugos, žinių apie jį ir jo būklės gerinimo; vietovės tvarkymo programoje turi atsispindėti vieša informacija, pagrįstas vietovės stabilizavimas, stebėjimas ir apsauga nuo pakenkimo.

Archeologinio ir povandeninio, vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo objektams apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis nustatomas iki 50 metrų pločio nuo šių objektų teritorijų ribų (*Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų nustatymo taisyklės, str. 14.1*). Vizualinės apsaugos pozoniai povandeninio vertingųjų savybių pobūdžio objektams nenustatomi (*Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų nustatymo taisyklės, str. 18.1*).

Luokesos archeologinio komplekso išvystymo ir pritaikymo rekreacijai bei pažintiniam turizmui specialusis planas (*TAEM urbanistai, 2014 m.*), parengtas Molėtų rajono savivaldybės tarybos uždavymu ir jos patvirtintas, siūlo turizmo maršrutus ir viešąją infrastruktūrą kultūros vertybės prieigose ir pristato interpretacinio senovės gyvenvietės atkūrimo vizijas. Tačiau Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos priedas - Su povandeniniu kultūros paveldu susijusios veiklos taisyklės – nurodo: „Prieš pradėdant su povandeniniu kultūros paveldu susijusią veiklą turi būti parengtas veiklos projektas, kuris pateikiamas kompetentingoms institucijoms, kad šios suteiktų leidimą ir atitinkamai profesionaliai įvertintų“ (*9-oji taisyklė*). Konkretioms Luokesų senovės gyvenvietės vertingųjų savybių teritorinėms apsaugos priemonėms nustatyti reikalinga parengti ir nustatyta tvarka patvirtinti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį planą. Turi būti nustatomos teritorinės apsaugos priemonės, skirtos vietovės ar objekto vertingosioms savybėms apsaugoti ir tvarkyti bei kultūriniam kraštovaizdžiui ir visumos darnai ir (ar) dermei su gamtine aplinka išsaugoti (*Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės, Kultūros ministro įsakymas 2005 m. birželio 23 d. Nr. IV-261/D1-322, aktuali redakcija 2016-06-29*) arba individualų šios vertybės apsaugos reglamentą. Luokesų ežere Molėtų savivaldybė planuoja pažintinę senovės gyvenvietės apžvalgos trasą (*Molėtų rajono savivaldybės 2018-2024 m. strateginis plėtros planas, įgyvendinimo priemonė 2.2.2.3*).

Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gairės (*Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, 2018*) nurodo, kad povandeninio kultūros paveldo objekto teritorijoje leidžiama veikla turi apsaugoti paveldo objektą ir siekti svariai prisidėti prie jo apsaugos, žinių apie jį ir jo būklės gerinimo (*str. 37*).

Molėtų vandens malūnas, esantis gamtinio karkaso zonoje Siesarties upės slėnyje, yra svarbus vertingo kraštovaizdžio elementas. Daugumos jo konstrukcijų ir hidrotechninių įrenginių būklė yra bloga arba patenkinama, pastatas nėra naudojamas. Objekto vertingosios savybės ir apsaugos lygmuo turi būti tikslinamos.

Molėtų miesto teritorijoje ir jo plėtos zonoje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apskaitos duomenys buvo patikslinti 2012-2017 m. laikotarpyje. Visi registruoti Molėtų miesto kultūros paveldo objektai pagal savo sandarą yra pavieniai. Šiuo metu Molėtų miesto bendrojo plano keitimu nagrinėjamoje teritorijoje valstybės saugomas yra paskelbti Molėtų vandens malūnas, u.k. 21374, ir Luokesų senovės gyvenvietė, u.k. 27104. Numatoma rengti Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktus ir teikti juos Kultūros paveldo departamentui įrašymui į Kultūros vertybių registrą (*Molėtų rajono strateginis plėtos planas 2018-2024 metams, priemonė 2.2.3.1*).

Molėtų miesto teritorijoje ir jo plėtos zonoje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašai pateikiami lentelėje (3.3.1), sudarytoje remiantis 2018 m. birželio mėn. 4 d. LR Kultūros vertybių registro duomenimis. Lentelėje nurodomos objektų numeracija Molėtų miesto bendrojo plano brėžiniuose ir objektų savybės, jei jos yra nustatytos: unikalūs kodas LR Kultūros vertybių registre, pavadinimas, paveldosauginis statusas, reikšmingumo lygmuo, adresas, vertingųjų savybių pobūdis, teritorijos ir apsaugos zonos plotai.

Nustačius, kad Molėtų mieste yra skubiai tvarkytinų objektų, įtrauktų į Kultūros vertybių registrą, tačiau saugomais nepaskelbtų, savivaldybė turi priimti sprendimą inicijuoti jų skelbimą saugomais. Priėmus šį sprendimą, gali iki 6 mėnesių būti apriboti ar uždrausti darbai, kurie pačiame objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje galėtų pažeisti vertingąsias savybes. Jei teritorija ir apsaugos zona nenustatytos, apriboti ar uždrausti darbus galima iki 250 metrų atstumu nuo objekto. Jeigu dėl nepalankių klimato sąlygų trūkstami tyrimai neatliekami, terminas gali būti pratęstas iki 8 mėnesių (*LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 12 str. 5 p.*). Per šį terminą šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti atlikti trūkstami tyrimai, parengtas ir suderintas teritorijos ir apsaugos zonos ribų projektas, reikalui esant, statinys užkonservuotas ir atlikti kiti kultūros paveldo objekto skelbimo saugomu procedūros veiksmai.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašai, pateikiami Molėtų miesto teritorijos bendrajame plane, nėra baigtiniai, kadangi Kultūros vertybių registras nuolat tikslinamas ir papildomas. Rengiant kitus miesto teritorijų planavimo dokumentus ar schemas būtina vadovautis naujausia Kultūros vertybių registro informacija, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais planais bei kitų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais.

3.3.1. lentelė. Kultūros paveldo objektų, esančių Bendrajame plane planuojamoje Molėtų miesto teritorijoje, sąrašas

Nr. bendrajame plane	Unikalus objekto kodas	Pilnas pavadinimas	Statusas	Reikšmingumo lygmuo	Adresas	Nustatytas vertingųjų savybių pobūdis	Teritorijos plotas kv. m.	Apsaugos zonos plotas kv. m.
1	17236	Molėtų Šv. Petro ir Šv. Povilo bažnyčia	registrinis	regioninis	Molėtų raj. sav., Molėtų m., Šv. Jono Pauliaus II g. 1	Architektūrinis, dailės, kraštovaizdžio, urbanistinis	4404.00	5.800.00
2	11033	Molėtų žydų žudynių vieta ir kapas	registrinis	nacionalinis	Molėtų raj. sav., Molėtai m., Vilniaus g.	Istorinis, memorialinis	1008.00	530.00
3	-	Antrojo pasaulinio karo vokiečių karių palaidojimo vietos	-	-	Molėtų sav., Molėtai m.	-	40.00	280.00
4	16033	Prekybinis pastatas	registrinis	regioninis	Molėtų raj. sav., Molėtų m., Vilniaus g. 42	Architektūrinis, urbanistinis	988.00	600.00
5	21374	Molėtų vandens malūnas	valstybės saugomas	regioninis	Molėtų raj. sav., Luokesos sen., Molėtų m., Molėtų g. 23	Architektūrinis, inžinerinis	2182.00	4555.00
6	4824	Molėtų žydų senosios kapinės	registrinis	vietinis	Molėtų raj. sav., Molėtų m., Kreivoji g.	Memorialinis	12872.00	-
7	35345	Lietuvos karių kapai	registrinis	nacionalinis	Molėtų raj. sav., Molėtų m., Vilniaus g.	Istorinis	7.00	-
8	27104	Luokesų senovės gyvenvietė	valstybės saugomas	nacionalinis	Molėtų rajono sav., Luokesos sen., Paluokesos k.	Archeologinis, povandeninis	28776.00	-

4. MOLėtų Miesto socialinė ir ekonominė aplinka

Molėtų miesto darnios plėtros vystymosi sprendiniai užtikrina miesto socialinės bei ekonominės aplinkos ilgalaikį kryptingą vystymąsi.

Bendrojo plano socialinės – ekonominės srities sprendinių tikslas yra tobulinti sveikatos apsaugos, socialinės rūpybos, švietimo bei kultūros, verslo, turizmo taip pat kitų socialinės – ekonominės srities struktūrinių dalių būvį atsižvelgiant į darnios plėtros principus.

Molėtų miestas priskiriamas A kategorijai, yra rajono centras, kartu vykdomas ir vietinio centro funkcijas gretimoms gyvenamosioms vietovėms. Į Molėtų miesto teritoriją tikslinga įjungti ir su miestu funkciškai susijusias gyvenamąsias ir rekreacines vietas, bendrai išsprendžiant inžinerines komunikacijas.

Sprendiniai rengiami pagal alternatyvą „Gamtinių teritorijų potencialo išryškinimas ir naujojo centro konversija“, kuri numato derinti verslo, socialinės infrastruktūros plėtros ir gyvenimo kokybės gerinimo aspektus, vystyti įvairiapusę miesto plėtrą. Sprendiniuose yra derinami įvairūs plėtrą lemiantys faktoriai ir vystoma Molėtų miesto struktūrą pagal darniosios plėtros principus. Taip užtikrinamas geras būtiniausių paslaugų prieinamumas, aukšta gyvenamosios aplinkos kokybė, patogus darbo vietų pasiekiamumas, viešųjų ir poilsio erdvių prieinamumas gyventojams.

Miesto teritorijoje dalį rekreacinių miškų paversti atskiraisiais želdynais, pritaikant juos gyventojų poilsiui – įrengiant takus, aikšteles ir kitą reikalingą infrastruktūrą. Įgyvendinama anksčiau suformuota žaliųjų pleiščių idėja, išskiriant bendro naudojimo teritorijas – parkus įsiskverbiančius nuo miesto pakraščių iki pat Siesarties upelio ir Pastovio bei Pastovėlio tvenkinių.

Molėtų miesto urbanizuotoje dalyje tarp Statybininkų ir Vilniaus gatvių, atsisakoma pramonės ir sandėliavimo teritorijų, o leidžiama įvairesnė esamo miesto pcentrio plėtrai tinkama objektų paskirtis – numatomos komercinių, visuomeninių, gyvenamosios paskirties objektų teritorijos su juos papildančiomis paskirtimis – bendrojo naudojimo, atskirųjų želdynų.

4.1. Socialinė aplinka

Molėtų miesto socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtros kryptis lemia pastarojo dešimtmečio socialiniai pokyčiai Lietuvoje. Kasmet mažėjantis miesto gyventojų skaičius, nenumato bendrojo plano sprendinių laikotarpiu gyventojų skaičiaus didėjimo Molėtų mieste.

Molėtų mieste 2018 m. gyveno 5650 gyventojų. Gimstamumo ir mirtingumo rodikliai 2014 – 2018 m. buvo daugmaž pastovūs. 2014 m. gimė 45, mirė 118 gyventojų, 2017 m. gimė 39 ir mirė 115 gyventojų. Mažėjantis gimstamumas ir didelis mirtingumas rodo, kad Molėtuose didesnė gyventojų dalis yra vyresnio amžiaus. Darbingo amžiaus (nuo 18 iki 60 metų) asmenys Molėtų mieste sudaro 64 % nuo visų gyventojų, pensijinio amžiaus (nuo 64 iki 85+) gyventojų yra 23 %, vaikų iki 14 metų tik 13 %. Tokios demografinės struktūros miestui yra didesnis poreikis socialinių paslaugų ir kitų būtinų priemonių, kurios užtikrintų pensijinio amžiaus gyventojų socialinių paslaugų kokybę.

Molėtų mieste išlieka dideli emigracijos mastai. Pagrindinės emigracijos priežastys: geriau apmokamas darbas, patrauklesnės studijos, geresnės socialinės garantijos. Gyventojų skaičiaus kaitos rodikliai Molėtuose kelia nemažai demografinių problemų: mažėja darbingo amžiaus žmonių, mažėja santuokų ir gimstamumo skaičius. Šioms problemoms Molėtų mieste spręsti reikia vykdyti aktyvias socialines – visuomenines kampanijas, ugdyti gyventojų pilietiškumą.

Atsižvelgiant į Molėtų miesto gyventojų prognozuojamą skaičių, reikalinga formuoti formalaus ir neformalaus ugdymo įstaigų tinklą, užtikrinti kryptinį jaunimo politikos įgyvendinimą, įgyvendinti viso gyvenimo mokymosi sąlygų sudarymą, sudaryti sąlygas visoms socialinėms grupėms fiziniam aktyvumui didinti.

Sumažėjęs gyventojų tuo pačiu ir vaikų skaičius Molėtuose lėmė mažėjančius švietimo įstaigų poreikius bei spartų mokyklų tinklo pertvarkos programos įgyvendinimą. **Dabartinis švietimo įstaigų tinklas tenkina Molėtų miesto poreikius ir jo veikla organizuojama efektyviai.** Ateityje reikalinga esamose mokymo įstaigose diegti interaktyvias mokymo priemones, kelti mokymo lygio kokybę ir suteikti moksleiviams tinkamą išsilavinimą. Būtina išlaikyti esamus neformaliojo ugdymo būrelius, didinti vaikų užimtumą po pamokų.

Molėtuose reikalinga daugiau lėšų skirti kultūros įstaigoms ir bibliotekoms. Dabartiniu metu bibliotekų finansavimo šaltinis yra savivaldybės skirtos lėšos, kurių nepakanka. Tai lemia naujų programų, inovacijų ir turinio modernizavimo stoką. Didesnės investicijos į kultūros ir bibliotekų sektorius ženkliai padidintų gyventojų gerovės augimą.

Molėtų miesto gyventojų sveikatos būklė tiesiogiai lemia gyvenimo kokybę, darbo išteklių apimtį ir jų produktyvumą. Miesto sveikatos priežiūros įstaigų struktūra reikalauja tobulinimo, kad galima būtų teikti kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas. Asmens sveikatos priežiūros srityje būtina sudaryti prielaidas mažinti gyventojų sergamumą, vykdyti ankstyvą ligų diagnostiką, skleisti švietėjiškas programas, skatinančias gyventojus periodiškai tikrintis sveikatą. Svarbu efektyviau paskirstyti sveikatos apsaugos resursus, patenkinti didėjančią psichologinių paslaugų poreikį. Molėtų gyventojų sveikatingumo rodiklius pagerintų plačiau propaguojamos sporto, sveiko gyvenimo būdo veiklos. Vykdamas gyventojų darnų judumą reikia skatinti važinėti dviračiais, o ne automobiliais. Taip pat reikia nutiesti saugius dviračių takus, įrengti dviračių pastatymo ir saugojimo įtaisus. Dviračių trasas mieste tikslinga jungti į esamus turizmo maršrutus užmiestyje.

Siekiant teikti Molėtų miesto gyventojams kokybiškesnes ir efektyvesnes sveikatos apsaugos paslaugas siūlomi sprendiniai:

- Efektyvių ir kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų teikimo, infrastruktūros ir elektroninių paslaugų teikimo sveikatos sektoriuje plėtra;
- Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybės gerinimas ir plėtra Molėtų mieste;
- Visuomenės sveikatą stiprinančių priemonių įgyvendinimas;
- Ambulatorinės paliatyvosios pagalbos, gyvenimo pabaigoje pagarbos gyvybei išsaugojimo plėtojimas;
- Bendradarbiavimo plėtra tarp socialinių partnerių, visuomeninių organizacijų, įgyvendinant bendrus sveikatingumo projektus;
- Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, mažinti socialinę atskirtį;
- Socialinių paslaugų plėtra, teikiant kompleksinę pagalbą šeimoms.

Prioritetinės socialinės apsaugos sritys: socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas, institucijos stiprinimas, socialinės atskirties mažinimas. Skatinti senyvo amžiaus, neįgaliesiems skirtų paslaugų vystymą, plačiau vykdyti socialinių įgūdžių ugdymą, laikino užimtumo suteikimą, bedarbių ir neįgaliųjų integraciją į darbo rinką. Būtina didesnė pagalba vaikams, patyrusiems smurtą šeimoje. Senstanti Molėtų miesto visuomenė, blogėjanti gyventojų ekonominė situacija reikalauja didinti socialinių paslaugų ir socialinės paramos apimtį.

4.2. Ekonominė aplinka

Molėtų miesto bendrojo plano ekonominės aplinkos pagrindas – užtikrinti palankią investicijų ir verslo aplinką, skatinti naujų technologijų diegimą versle. Miestas turi eilę privalumų, kaip pritraukti pramonės įmonių kūrimą: miesto ir rajono teritorijoje yra išvystytas kelių tinklas, tai sudaro galimybes čia įsikūrusioms įmonėms optimizuoti pervežimus, šalia miesto yra magistralinis kelias Utena – Vilnius.

Ekonominės aplinkos aspektu Molėtų miesto teritorijų plėtra turi būti skirta kokybinei plėtrai, geriau išnaudojant susiformavusias pramonės bei verslo zonas, apleistų pramoninių zonų potencialą. Įvairaus pobūdžio pramonės plėtra skatinama esamoje pramoninėje teritorijoje.

Sprendiniuose numatoma, kad verslumo skatinimas turi būti pagrindinis Molėtų miesto plėtros aspektas. Gerinant verslo ir investicijų aplinką bus Molėtuose siekiama:

- Įgyvendinti projektus, orientuotis į laisvų žemės sklypų parengimą investuotojams;
- Skatinti žiedinę ekonomiką ir atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrą;
- Vystyti susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą;
- Plėsti ir skatinti veikiančių smulkių ir vidutinių įmonių veiklą;
- Vykdyti viešųjų ir privačių subjektų sinergiją, skatinant verslo dalinių partnerystę;
- Plėtoti kultūros infrastruktūrą, didinti kultūros paslaugų kokybę ir prieinamumą;
- Plėtojant smulkų ir vidutinį verslą, ugdyti vietinių specialistų gebėjimus;
- Darnaus susisiekimo plėtrai reikalingųjų sąlygų sudarymas (dviračiai, viešasis transportas);
- Skatinti gyventojų verslumo ugdymą, didinti informacijos prieinamumą;
- Sukurti plėtros modelį, skatinantį grįžti, įsikurti ir gyventi Molėtų mieste.

Molėtų mieste numatoma stiprinti pramonės produktyvumą bei konkurencingumą. Nors Molėtų miesto gamtinės sąlygos riboja pramonės plėtrą, tačiau sukuria galimybę rinktis moderniausias, inovatyviausias, ekologiškas pramonės veiklos sritis, kurios tausoja aplinką ir gamtą ir yra siejamos su moderniausiomis ateities technologijomis. Stengtis pritraukti kuo didesnę vietinių gyventojų skaičių, kartu kurti naujas darbo vietas.

Molėtų miesto prioritetinė ekonomikos aplinkos sritis yra turizmo vystymas, didesnis kultūrinių išteklių pritaikymas turizmo veiklai, siekiant optimaliai išnaudoti gamtinius resursus ir kultūrinį paveldą. Lyginant su kitais Lietuvos miestais, Molėtų miesto gamta pasižymi savo patraukliais ežerais.

Sprendiniuose numatoma Molėtų miesto bendrojo naudojimo erdvių, gamtinių elementų, poilsio ir rekreacijos objektų su aptarnaujančia infrastruktūra plėtra.

Molėtų mieste reikia vystyti ištisus metus veikiančią turizmo infrastruktūrą, plečiant maitinimo, pramogų ir apgyvendinimo paslaugų įstaigų tinklą ir užtikrinti jų paslaugų kokybę bei įvairovę.

5. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Susisiekimo sistemos planavimui, didelę reikšmę turi besikeičianti urbanistinė ir ekonominė situacija, vykstanti technologinė pažanga, aplinkosauginiai reikalavimai. Tinkamai funkcionuojanti susisiekimo sistema gyventojams ir rajono svečiams turi užtikrinti patogias sąlygas greitai ir mažiausiais kaštais pasiekti kelionės tikslą.

Bendrojo plano galiojimo metu turi būti laikomasi bendrųjų susisiekimo infrastruktūros vystymo principų, tačiau rekomenduojama vystymo prioritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis. Bendrojo plano sprendiniai neriboja susisiekimo infrastruktūros plėtros – esant pagrįstam poreikiui (pvz., siekiant gerinti susisiekimo infrastruktūrą, inžinerinių paslaugų kokybę, didinti teritorijos konkurencingumą, mažinti neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai) gali būti įrengiama infrastruktūra neįtraukta į bendrojo plano sprendinius.

Molėtų miesto teritorijos bendrojo plano keitimo susisiekimo sistemos sprendiniai formuojami pagal galiojančių teritorijų planavimo, strateginių dokumentų sprendinius, darnaus judumo principus bei atliktos esamos būklės analizės rezultatus, identifikavus susisiekimo sistemos būklės ypatumus, jos elementų raidos tendencijas.

5.1. Kelių ir gatvių tinklas

Miesto gatvių/kelių tinklo karkasą formuoja Vilniaus g. (krašto kelias Nr. 172), Inturkės g. (krašto kelias Nr. 173), S. Dariaus ir S. Girėno g. (krašto kelias Nr. 119), Statybininkų g. (krašto kelias Nr. 115), Aplinkkelio g. (rajoninis kelias Nr. 2826), Ažuolų g. Valstybinės reikšmės keliams, gyvenamosiose vietovėse sutampantiems su gatvėmis taikoma B kategorija. Vykstant sodų „Pavasaris“ konversijai į vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritoriją bei spartėjant teritorijos, esančios į pietus nuo Aplinkkelio g., urbanizacijai, išaugs Melioratorių g. svarba miesto susisiekimo sistemoje. Šios gatvės reikšmę dar labiau galėtų sustiprinti jungties nuo Melioratorių g.-Vilniaus g. sankryžos iki Statybininkų g. įrengimas. Dėl išvardintų priežasčių bendrojo plano keitime siūloma ateityje Melioratorių gatvei suteikti C kategoriją atitinkamai pakeičiant ir jos parametrus iki reikiamų.

Bendrojo plano keitime paliekamos visos trys galimos vakarinio miesto aplinkkelio alternatyvos. Pirmose dviejose alternatyvose aplinkkelis numatomas miesto teritorijoje išnaudojant dalinai jau esamą susisiekimo infrastruktūrą (Uogų g., Moletūno g.). Trečioji alternatyva numato aplinkkelio trasą už Molėtų miesto ribos – pratęsiant rajoninį kelią Nr. 2826 iki krašto kelio Nr. 119. Funkciškai optimaliausia būtų trečioji aplinkkelio alternatyva, tačiau tiesiant aplinkkelius labai svarbiu faktoriumi tampa ekonominis projekto pagrįstumas. Kol nėra priimtas aiškus sprendimas dėl labiausiai tinkamos vakarinio aplinkkelio trasos svarbu ieškoti galimybių rekonstruoti Moletūno ir Uogų gatves iki tokių parametų, kurie leistų saugiai jomis nukreipti sunkiasvorį ir tranzitinį eismą taip atlaisvinant miesto centrą.

Nemažu iššūkiu miesto susisiekimo sistemai gali tapti sąlyginai didelis trišalių „T formos“ sankryžų skaičius pagrindinėse miesto gatvėse. Ši situacija puikiai matoma Inturkės gatvėje, kurioje 1 km. atkarpoje yra 13 sankryžų iš kurių net 9 yra trišalės. Didelis sankryžų skaičius ne tik lėtina transporto srautus, bet ir kelia pavojų eismo saugumui. Dar labiau neramina tai, kad vystant naujas teritorijas nėra atsižvelgiama į jau susiklosčiusią susisiekimo sistemą. Kaip vieną iš tokių pavyzdžių galima pateikti Ažuolų g. rekonstrukciją ir Žvyrakalnio kvartalo detaliojo plano sprendinius, kuriuose net ir suformavus Ažuolų gatvei lygiagrečią kvartalo gatvę, galinčią išskirstyti eismo srautą po kvartalą, buvo papildomai suformuota nauja trišalė sankryža esanti už 30 metrų nuo jau egzistuojančios trišalės Ažuolų g.-Strazdo g. sankryžos. Panašias tendencijas galima matyti ir

Aplinkkelio gatvėje, pvz.: besiplečiantis kvartalas šalia Melioratorių g.-Aplinkkelio g. sankryžos, kur jau formuojasi dvi naujos sankryžos. Tokiu būdu gatvėje, kuri tarnauja kaip miesto aplinkkelis ir kurioje leistinas greitis siekia 90 km/val. 150 metrų atkarpoje atsiranda 3 sankryžos. Panašiai situacija klostosi ir pietrytiniame Aplinkkelio g. gale, todėl yra tikslinga suformuoti Aplinkkelio gatvei lygiagrečių jungiamąjį kelią, kuris galėtų aptarnauti visas į pietus nuo minėtos gatvės esančias urbanizuojamas teritorijas ir netrikdytų eismo pačiame aplinkkelyje. Vilniaus g. atkarpoje nuo Verslo g. iki Mechanizatorių g. taip pat yra suformuotas jungiamasis kelias, todėl eismo saugumo sumetimais reiktų panaikinti papildomus du įvažiavimus esančius tarp minėtų gatvių.

Siekiant tinkamai formuoti ir vystyti miesto gatvių tinklą pirmiausiai reikia atlikti jų inventorizaciją nustatant faktinę gatvių būklę ir parametrus, bei pasitvirtinti gatvių sąrašą. Artimiausioje ateityje didžiausias dėmesys turi būti skiriamas esamos susisiekimo infrastruktūros gerinimui, gatvių asfaltavimui (iki šiol apie 18 proc. miesto gatvių turi žvyro dangą). Gatvės taisomos (remontuojamos), prižiūrimos ir saugaus eismo sąlygos užtikrinamos pagal savivaldybių kelių reikmėms finansuoti patvirtintas programas ir nenumatytais gatvių tinklo plėtojimo, modernizavimo ir funkcionavimo užtikrinimo atvejais. Naujų gatvių tiesimas yra tikslingas tik urbanizuojant naujas teritorijas.

VĮ „Registrų centras“ registruose yra įregistruotos gatvės, kurių fiziškai dar nėra, taip pat yra atvejų, kai įregistruotos gatvės ašis nesutampa su fizine gatvės ašimi. Norint tobulinti ir optimizuoti susisiekimo sistemos planavimo ir valdymo procesus būtų tikslinga ištaisyti neatitikimus tarp juridinės bazės ir faktinės padėties.

Periodiškai atliekami eismo srautų matavimai pagrindinėse miesto susisiekimo arterijose ir miesto aplinkkeliuose leistų priimti reikalingus eismo valdymo pakeitimus, bei nustatyti ar jau taikomos priemonės duoda norimą rezultatą.

5.2. Automobilizacijos lygis

Vieni svarbiausių veiksnių, darančių įtaką miesto susisiekimo sistemos funkcionavimui, yra automobilizacijos ir motorizacijos lygio augimas bei transporto priemonių intensyvesnis naudojimas miesto vidaus kelionėms. Per pastaruosius 5 metus, Lietuvoje automobilizacijos lygis augo po 4 proc./metus. Vadovaujantis LR statistikos departamento duomenimis, Molėtų rajono savivaldybėje automobilizacijos lygis yra aukštesnis už šalies vidurkį ir yra vienas aukščiausių apskrityje. 2017 metais Molėtų rajono savivaldybėje 1000-iui gyventojų teko 462 individualūs lengvieji automobiliai, tuo tarpu šalyje - 418 aut./1000 gyv., Utenos apskrityje - 452.

Prognozuojant automobilizacijos lygio kitimą laikotarpiui iki 2030 m. buvo remiamasi ES rekomendacijomis Lietuvai [„Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects“], kuriose numatyta, kad: lengvųjų automobilių vidutinis metinis augimas iki 2020 m. sudarys 0,9 proc., 2020 m. – 2030 m. – 0,7 proc. Vadovaujantis minėtomis rekomendacijomis, bei įvertinus teritorijos fizines savybes, galimą urbanistinę plėtrą ir teritorijos vystymo koncepciją, prognozuojama, kad Molėtų rajono savivaldybėje automobilizacijos lygis 2030 m. sudarys apie 509 aut./1000 gyv.

5.3. Automobilių parkavimas

Molėtų miesto teritorijoje yra apie 60 viešų automobilių stovėjimo aikštelių. Bendras stovėjimo vietų skaičius jose siekia iki 1100 vietų. Darbo dienomis labiausiai užimtose yra prie Molėtų ligoninės ir savivaldybės pastatų esančios automobilių stovėjimo aikštelės. Taip pat dideliu užimtumu pasižymi aikštelės esančios Jaunimo a. Šiose aikštelėse užimtumas siekia 90-100 proc.

Siekti skatinti gyventojus dažniau naudotis visuomeniniu transportu galima įvairiais būdais:

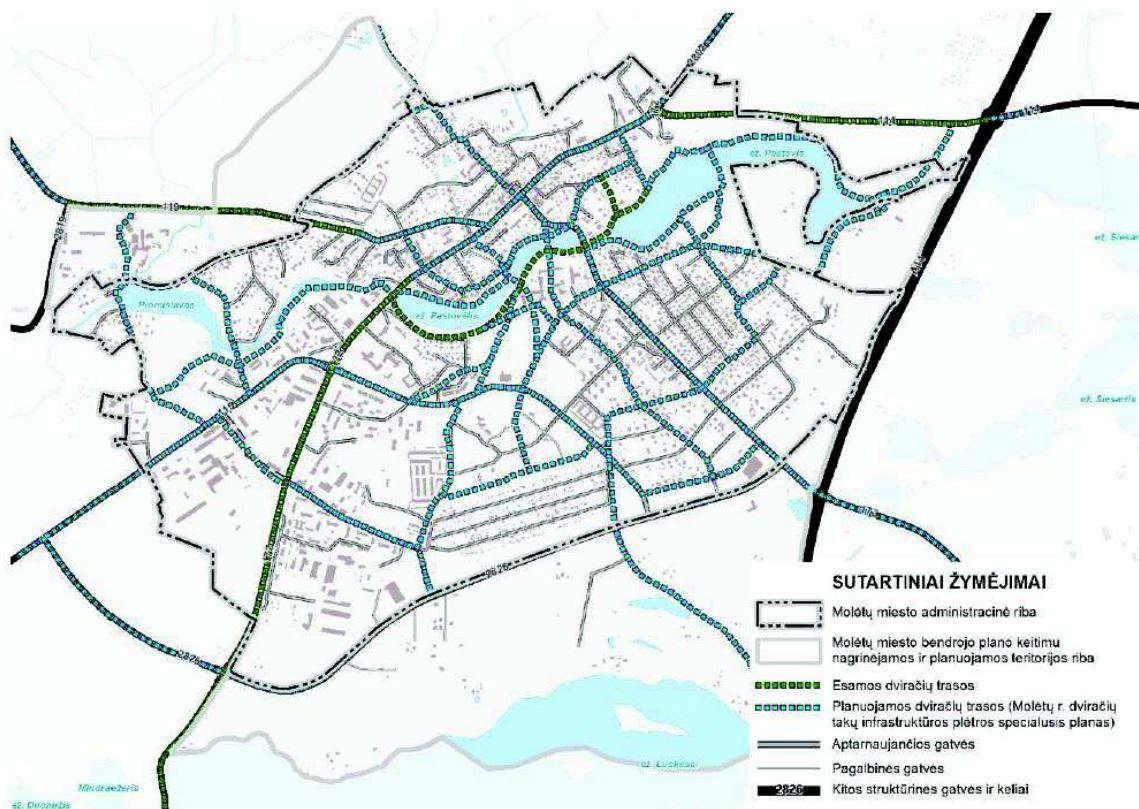
- Morališkai ir fiziškai susidėvėjusių transporto priemonių atnaujinimas į šiuolaikinius keleivių poreikius atitinkančias transporto priemones pritaikytas žmonėms su specialiaisiais poreikiais, bei dviratininkams;
- Autobusų stotelių tinklo tobulinimas įrengiant svarbiausią keleivių patogumą ir saugumą užtikrinančią infrastruktūrą (įvažs, stogines, suoliukus ir pan.);
- Autobusų stotelių tinklo plėtra. Šiuo metu miesto teritorijoje yra 11 viešojo transporto stotelių, tačiau bendrojo plano keitimo rengėjų nuomone tinklas nėra pakankamas: pvz.: nėra įrengto sustojimo prie Molėtų r. kūno kultūros ir sporto centro. Taip pat stotelės trūksta Inturkės ir Aplinkkelio gatvių sankryžos prieigose, nes čia vystoma komercinės paskirties objektų teritorija. Ateityje, vykstant sodų „Pavasaris“ konversijai, bei urbanizuojant Aplinkkelio gatvės prieigas tikėtina, kad atsiras poreikis naujoms stotelėms aptarnaujančioms minėtas urbanizuojamas teritorijas;
- Pakankamai dažnai kursuojantis ir svarbiausias miesto teritorijas aptarnaujantis miesto maršrutas prisidėtų prie visuomeninio transporto patrauklumo didinimo.
- Autobusų stoties iškėlimas į vakarinę miesto dalį, arčiau intensyviai užstatytų gyvenamųjų teritorijų ir gydymo paslaugų centrų.

Visi aukščiau išvardinti pasiūlymai yra rekomendacinio pobūdžio. Prieš imantis visuomeninio transporto sistemos pertvarkymo pirmiausiai reikia atlikti viešojo transporto keleivių srautų tyrimus, kurie leistų aiškiau suprasti kaip pasiskirsto keleivių srautai, o tai savo ruožtu leistų optimizuoti maršrutų trasas, stotelių tinklą, parinkti tinkamos talpos transporto priemones ir kt.

5.5. Bevariklis ir aplinkai draugiškas transportas

Molėtai yra nedidelis ir kompaktiškas miestas, todėl bevariklis aplinkai draugiškas transportas galėtų tapti viena iš pagrindinių keliavimo priemonių mieste. Dviračių takų infrastruktūros būklė šiuo metu nėra gera. Mieste yra tik apie 4.2 km dviračių takų. Šie takai nesudaro vientisos sistemos, pusė jų yra gana prastos būklės, trūksta vertikalios ir horizontalios ženklinimo. Gera situacija yra tik su Pastovėlio ir Pastovio ežerų pakrantėse nutiestais takais. Todėl būtina investuoti į esamų dviračių takų būklės gerinimą bei viso tinklo plėtrą. Visa dviračių takų infrastruktūros plėtra yra suplanuota 2018 metais atnaujintame „Molėtų rajono savivaldybės dviračių takų infrastruktūros plėtos specialiajame plane“. Jame numatytos valstybinės ir savivaldybės reikšmės dviračių trasos, kurios yra formuojamos tiek esamos, tiek ir planuojamos infrastruktūros pagrindu. Įgyvendinus minėto plano sprendinius būtų sukurtas pakankamai tankus dviračių trasų tinklas, kuris galėtų patenkinti tiek vietos gyventojų, tiek ir turistų poreikius.

Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, vis labiau populiarėja aplinkai draugiškų hibridinių automobilių ir elektromobilių naudojimas. Molėtų rajone įregistruojamų hibridinių transporto priemonių skaičius nuolat auga. Norit, kad tokia tendencija išliktų svarbu įgyvendinti Molėtų rajono savivaldybės 2018-2024 m. strateginiame plėtros plane numatytą trijų elektromobilių įkrovimo aikštelių įrengimą Molėtų mieste.

pav. 5.5.1. Esamų ir planuojamų dviračių trasų schema

6. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Inžinerinė infrastruktūra yra neatsiejama urbanizuotos teritorijos dalis. Vykdam planingą urbanizuotų teritorijų plėtrą kartu turi būti vystoma ir inžinerinė infrastruktūra. Infrastruktūros nepakankamas išvystymas neigiamai veikia gamtinę aplinką ir žmonių gyvenimo kokybę. Pavėluotas infrastruktūros vystymas pareikalauja daugiau materialinių resursų, padaroma žala gamtai, sukelia nepatogumus gyventojams, sutrinkdomas transporto priemonių eismas.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendiniai parengti remiantis esamos inžinerinės infrastruktūros būklės analize, conceptualiais sprendiniais, galiojančių teritorijų planavimo ir strateginių dokumentų sprendiniais. Bendrajame plane pateikti sprendiniai nėra baigtiniai, esant pagristam poreikiui, Molėtų miesto teritorijoje gali būti statomi ir įrengiami infrastruktūros objektai nepažymėti bendrojo plano infrastruktūros brėžinyje. Planuojamų objektų vietos turi būti tikslinamos ir konkretizuojamos žemesnio lygio teritorijų planavimo ar projektavimo stadijose.

Vadovaujantis Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. B6-983 patvirtintos Molėtų miesto bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos 9.8 punktu, bendrojo plano sprendiniuose buvo vertinamas ypatingų inžinerinių statinių (30 m ir auktesni ypatingi inžineriniai statiniai, kuriems aptarnauti reikalingas ne didesnis kaip 0,01 ha žemės plotas ir kuriems LR Žemės įstatymo 40 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytu atveju neformuojami atskiri žemės sklypai) įrengimo poreikis planuojamos teritorijos ribose. Nustatyta, kad numatyti naujų ypatingų inžinerinių statinių išdėstymą yra netikslinga.

6.1. Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo infrastruktūra

Molėtų miestui viešojo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikia Molėtų rajono savivaldybės įmonė UAB „Molėtų vanduo“. Prie centralizuotos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemos yra prisijungę didžioji dalis miesto gyventojų. UAB „Molėtų vanduo“ Molėtų mieste eksploatuoja apie 25 km vandentiekio ir 25 km nuotekų tvarkymo tinklų. Siekiant didinti abonementų skaičių svarbu ne tik plėsti tinklų infrastruktūrą, bet ir įvairiomis priemonėmis skatinti gyventojus jungtis prie nutiestų tinklų.

UAB „Molėtų vanduo“ kartu su Molėtų rajono savivaldybės administracija, nuolat vykdo vandentvarkos sistemos plėtros bei atnaujinimo darbus. 2018 m. birželio mėnesį Molėtų rajono savivaldybės taryba pritarė UAB „Molėtų vanduo“ projekto „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Molėtų rajone (II etapas)“ įgyvendinimui pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.3.2-APVA-R-014 priemonę „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“, kurį įgyvendinant bus vykdomos šios veiklos:

- Naujų nuotekų tinklų statyba Kauno g., S. Dariaus ir S. Girėno., vandens tiekimo ir nuotekų tinklų statyba M. Apeikytės g., Žaliojoje g., Medžiotojų g. užtikrinant gyventojams tinkamos kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas Molėtų mieste;
- Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros inventorizacija Molėtų rajone ir mieste.
-

Artimiausiu metu yra suplanuoti šie darbai:

Planuojami tiesti nauji vandens tiekimo tinklai:

- Atkarpa nuo Statybininkų g. iki Uogų g. ir Vyšnių g. sankryžos;
- Atkarpa nuo Ažubalių g. 12 namo iki Darbo g. ir Ažubalių g. sankryžos;
- Malūno g.;

- Vilniaus g. nuo 105 iki 117 sklypų;
- Sporto g. nuo 33 iki 53 sklypų.

Planuojami tiesti nauji nuotekų šalinimo tinklai:

- Kauno g. tinklai ir nuotekų siurblinė prie Kauno g. 30;
- Malūno g. tinklai ir nuotekų siurblinė šalia Malūno g. 16;
- Vilniaus g. nuo 105 iki 117 tinklai ir nuotekų siurblinė prie Vilniaus g. 117;
- Sporto g. nuo 33 iki 53 tinklai ir nuotekų siurblinė prie Sporto g. 35.

Planuojami renovuoti vandens tiekimo tinklai:

- Atkarpa nuo Ažubalių g. ir Kauno g sankryžos iki Ažubalių g. 12;
- Atkarpa nuo S.Dariaus ir S.Girėno g. iki Amatų g. 22;
- Atkarpa nuo P.Cvirkos g. 14 iki Vilniaus g. 52;
- Atkarpa nuo Kanapelkos g. 2 iki Kanapelkos g. 18;
- Atkarpa nuo Vilniaus g. 94 iki 98;
- Atkarpa nuo Vilniaus g. 98 iki Verslo g. 8A;
- Atkarpa nuo Vilniaus g. ir Ažuolų g. sankryžos iki Smėlio g. ir Ažuolų g. sankryžos;
- Atkarpa nuo Vilniaus g. 95 iki Meistrų g.;
- Sporto g. Gėlių g. ir Kreivosios g. sankryžoje tinklų sutvarkymas;
- Atkarpa nuo Melioratorių g. 1 iki Vilniaus g. 90;
- Atkarpa nuo Mechanizatorių g. 4 iki Vilniaus g. 92A;
- Atkarpa nuo Vilniaus g. 34 iki Vilniaus g. 40.

Planuojami renovuoti nuotekų šalinimo tinklai:

- Atkarpa nuo S.Dariaus ir S.Girėno g. 1 iki Vilniaus g. 47;
- Atkarpa nuo J. Janonio g. 30 iki Kiemo g.;
- Atkarpa Melioratorių g. 1;
- Atkarpa nuo Vilniaus g. 96 iki 100;
- Slėginė linija nuo siurblinės Vilniaus g. 83A iki siurblinės Obelynės kvartale.

Taip pat planuojama Molėtų miesto nuotekos valyklos, esančios Svistapolio k., Luokesos sen., rekonstrukcija.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 12 str. nuostatomis, nustatytoje viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose, ne mažiau kaip 95 procentai savivaldybės viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijos gyventojų būtų aprūpinti saugos ir kokybės reikalavimus atitinkančiu geriamuoju vandeniu ir nuotekų tvarkymo paslaugomis arba turėtų galimybę individualiai apsirūpinti geriamuoju vandeniu ir (arba) individualiai tvarkyti nuotekas. Vadovaujantis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, būtina užtikrinti, kad Molėtų miesto teritorijoje, nustatytoje viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose ne mažiau kaip 95 procentai viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijos gyventojų gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkantį geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymo paslaugas.

Molėtų rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas buvo parengtas 2008 m. Kadangi Molėtų savivaldybėje nėra veikiančios vandentvarkos sistemos duomenų bazės, kuri leistų įvertinti vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo infrastruktūros būklę, sistemingai ir kryptingai vykdyti infrastruktūros plėtrą, rekonstrukciją bei monitoringą vykdant specialiojo plano atnaujinimą svarbu sukurti šią sistemą, taip pat vykdyti sprendinių įgyvendinimo stebėseną, kurią reglamentuoja vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimo taisyklės. Taip pat reikalinga įteisinti Molėtų miesto vandenvietės ir nuotekų valyklos sanitarinių apsaugos zonų dydžius.

Vykdamas sodų bendrijos „Pavasaris“ konversiją į gyvenamąją teritoriją būtų tikslinga ją prijungti prie miesto centralizuoto vandens tiekimo tinklo.

Teritorijos komunikaciniams koridoriams rezervuojamos prie kelių (už kelio juostos ribų) ir gatvių, vietovės lygmens inžinerinės infrastruktūros vystymo planuose ir/arba kompleksiniuose teritorijų planavimo dokumentuose.

Urbanizuotose ir numatytose urbanizuoti teritorijose siūloma: modernizuoti, renovuoti ir plėsti vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo sistemas. Esant poreikiui atnaujinti ir/ar įrengti vandens gerinimo bei nuotekų valymo įrenginius.

6.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir šalinimo infrastruktūra

Molėtų miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūrą eksploatuoja ir prižiūri UAB „Molėtų švara“. Šiuo metu sunku nustatyti tikslią Molėtų miesto lietaus nuotekų surinkimo sistemos būklę dėl informacijos stokos, nes nėra inventorizuota lietaus surinkimo sistema bei sukurta duomenų bazė, kuri leistų stebėti lietaus nuotakyno darbą ir numatyti sistemos rekonstrukcijos tikslingumą. Paviršinių lietaus nuotekų infrastruktūros inventorizacija ir registracija yra būtina paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų tinkamam teikimui, nes tik įstatymų nustatyta tvarka įregistruota nuosavybės teisė gali sukurti sąlygas tinkamam šio turto naudojimui bei valdymui. Miesto paviršinių nuotekų surinkimo sistema vystėsi kartu su miestu, todėl didžioji dalis lietaus kanalizacijos tinklų yra įrengti prieš 20 ir daugiau metų. Neatmetama galimybė, kad dalis tinklų ir užaugę, ir tinkamai nefunkcionuojantys. Paviršinio vandens surinkimui naudojami atviri grioviai ir kanalai bei gelžbetoniniai, asbocementiniai vamzdžiai.

Artimiausiu metu būtina atlikti Molėtų miesto paviršinių (lietaus) nuotekų infrastruktūros inventorizaciją. Atliktus inventorizaciją parengti Molėtų miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialųjį planą, kurio apimtyje būtų suformuotos ilgalaikės lietaus nuotekų tvarkymo infrastruktūros modernizavimo ir plėtros kryptys, siekiant apsaugoti urbanizuotas teritorijas nuo užtvindymo bei paviršinius vandens telkinius nuo taršos iš urbanizuotų teritorijų.

Vadovaujantis Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamento nuostatomis, Molėtų mieste, paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas turi būti vykdomas vadovaujantis šiais principais:

1. Sumažinti paviršinių nuotekų susidarymą ir (ar) surinkimą (turi būti įrengiama kiek galima mažiau nelaidžių paviršių (išskyrus galimai teršiamas teritorijas), įrengiami švirių paviršinių nuotekų sugerdinimo į gruntą įrenginiai, planuojamos kiek galima mažesnės galimai teršiamos teritorijos ir pan.);
2. Sumažinti į aplinką išleidžiamų paviršinių nuotekų kiekį (pvz. numatomas paviršinių nuotekų panaudojimas gamybos, žaliųjų plotų laistymo, gaisrų gesinimo reikmėms, įrengiamos filtravimo juostos, sugėrimo takai, sulaikymo ir (ar) išlaikymo tvenkiniai ir pan.);
3. Sumažinti susidarančių paviršinių nuotekų užterštumą (pvz., numatyti sausą galimai teršiamų teritorijų valymą, įrengti stogines taršos atžvilgiu pavojingiausiose vietose ar pan.).

Rengiant teritorijų planavimo dokumentus, statybos projektus ir pan., prioritetą turi būti skiriamas 1 ir 2 punktus atitinkančių techninių sprendinių įgyvendinimui.

Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų, sodininkų bendrijų, neurbanizuotose ir konservacinėse teritorijose, paviršinės (lietaus) nuotekos tvarkomos decentralizuotai (individualiai). *Decentralizuotas paviršinių nuotekų tvarkymas – paviršinių nuotekų tvarkymas, kai šios nuotekos pašalinamos į aplinką nenaudojant (neprisijungus prie) paviršinių nuotekų tvarkymo sistemų, kurias*

eksploatuoja paviršinių nuotekų tvarkytojas (savivaldybės kontroliuojama įmonė, teisės aktų nustatyta tvarka įgijusi teisę ir pareigą tvarkyti paviršines nuotekas savivaldybės teritorijoje), t.y. kai paviršinės nuotekos surenkamos ir išleidžiamos į aplinką naudojant individualias, teritorijos paviršiaus valdytojo eksploatuojamas paviršinių nuotekų tvarkymo sistemas.

Paviršinės nuotekos, susidarančios ant galimai teršiamų teritorijų, turi būti surenkamos atskira paviršinių nuotekų surinkimo sistema, kurioje turi būti įdiegtos priemonės, leidžiančios vykdyti nustatytus reikalavimus atitinkančią nuotekų apskaitą, laboratorinę kontrolę ir, esant reikalui, per 10 min. nuo sprendimo priėmimo uždaryti nuotekų išleistuvą.

6.3. Šilumos tiekimo infrastruktūra

Molėtų mieste vienintelis centralizuotos šilumos tiekėjas yra UAB „Molėtų šiluma“, kuris teikia šilumą Molėtų miesto gyventojams, mokykloms, vaikų darželiams ir kitoms organizacijoms. Likusiose teritorijose šilumos gamyba vykdoma decentralizuotai (individualiai). Molėtų mieste šiluma ir karštas vanduo tiekiamas į 1715 gyventojų butus, 22 iš jų individualūs gyvenamieji namai ir 40 įstaigų ir organizacijų.

Molėtų miesto katilinėje, šilumos gamybai naudojama biomasė (medienos atliekos) ir mazutas (kaip rezervinis kuras). Biomasė šilumos gamybos kuro balanse sudaro daugiau nei 99 proc. viso pagaminamo šilumos kiekio. Molėtų miesto katilinėje instaliuotų katilų galia siekia 24,7 MW. Katilinės teritorijoje yra įrengti dvi mazuto saugyklos (rezervuarai) po 1000 m³ ir du sandėliai biokuro laikymui. Biokuras ir mazutas į katilinę tiekiamas autotransportu.

Molėtų mieste yra įrengta ir eksploatuojama apie 12,5 km termofikacinių tinklų, kurių skersmuo siekia iki 300 mm. Karštas vanduo ruošiamas pas vartotojus įrengtuose šilumos punktuose arba individualiai. Centralizuotų šilumos tiekimo tinklų struktūrą pagal tinklų įrengimo būdą sudaro: 82 proc. bekanaliai šilumos tiekimo tinklai ir 18 proc. nepraeinamuose kanaluose sumontuoti šilumos tinklai. Centralizuotais šilumos tinklais šiluma aprūpinami visi miesto visuomeniniai pastatai, darželiai, mokyklos ir pan. Nemaža dalis tinklų yra įrengta prieš 20 ir daugiau metų, jų būklė prasta, todėl tikslinga susidėvėjusius ir nepraeinamuose kanaluose įrengtus vamzdinius pakeisti naujais bekanaliniais tinklais, kas padėtų palaikyti Molėtų miesto šilumos ūkio sistemos gerą techninį stovį ir užtikrinti šilumos tiekimą mažiausiomis sąnaudomis.

Šiuo metu Molėtų miesto šilumos ūkis yra tvarkomas pagal 2004 metais parengtą ir Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2005 m. kovo 3 d. sprendimu Nr. B1-22 patvirtintą Molėtų rajono šilumos ūkio specialųjį planą, kuris perspektyvoje turi būti atnaujintas.

Siekiant efektyvesnio šilumos vartojimo skatinama susidėvėjusių šilumos tinklų renovacija, šilumos gamybos efektyvumo didinimas, viešosios paskirties pastatų energetinis efektyvumas, vykdoma daugiabučių namų atnaujinimas (modernizacija).

Perspektyvoje siūloma parengti Molėtų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos plėtros veiksmų planą, kurio tikslas nustatyti priemones Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nustatytiems nacionaliniams planiniams rodikliams pasiekti bei paskatinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtrą savivaldybės teritorijoje.

6.4. Elektros tiekimo infrastruktūra

Didinti elektros energijos tiekimo efektyvumą ir patikimumą savivaldybės gyventojams ir ūkio subjektams:

- esant poreikiui, rekonstruoti susidėvėjusias ar įrengti naujas 10 kV/0,4 kV transformatorių pastotes. Naujai statomų transformatorių pastočių vieta ir galia parenkama atsižvelgiant į prognozuojamų prijungti vartotojų skaičių. Konkreti pastočių vieta nustatoma inžinerinės infrastruktūros vystymo planuose;
- optimizuoti transformatorinių galias;
- apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra, energijos taupymo priemonių diegimas;
- rekonstruojant orinius elektros tiekimo tinklus, ypač urbanizuotose teritorijose, įvertinti galimybę tinklus pakloti po žeme, nes tai sudarytų sąlygas elektros tiekimo patikimumui ir saugumui didinti, natūralaus kraštovaizdžio išlaikymui. Naujai užstatomose teritorijose elektros tiekimo tinklus, kai techniškai pagrįsta, kloti po žeme;
- išlaikyti elektros infrastruktūros objektų apsaugos zonas ir jų tvarkymo režimus teisės aktų nustatyta tvarka.
- bendrajame plane numatomose užstatyti teritorijose vartotojų elektros įrenginių prijungimui prie skirstomųjų elektros tinklų būtina gauti prisijungimo sąlygas teisės aktų nustatyta tvarka. Elektros tinklų eksploatavimui, aptarnavimui, remontui bei naudojimui užtikrinti, nustatyti servitutus apsaugos zonų ribose (LR Elektros energetikos įstatymas Nr. VIII-1881, 2000-07-20);
- vadovaujantis Elektros linijų apsaugos taisyklėmis (LR Energetikos ministro 2010-03-29 įsakymas Nr. 1-93) išlaikyti vertikalius ir horizontalius atstumus nuo veikiančių elektros tinklų. Išlaikyti elektros infrastruktūros objektų apsaugos zonas ir jų tvarkymo režimus teisės aktų nustatyta tvarka;
- Vykdam teritorijų urbanizavimą būtina vadovautis Energetikos ministro 2011-12-20 įsakymu Nr. 1-309 patvirtintomis Elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklėmis (su vėlesniais pakeitimais); Energetikos ministro 2012-02-03 įsakymu Nr. 1-22 patvirtintomis Elektros įrenginių įrengimo bendrosiomis taisyklėmis (su vėlesniais pakeitimais); Energetikos ministro 2010-03-29 įsakymu Nr. 1-93 patvirtintomis Elektros tinklų apsaugos taisyklėmis (su vėlesniais pakeitimais); LRV nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais) bei kitais teisės aktais. Būtina išlaikyti elektros perdavimo linijų apsaugos zonas, kuriose ribojama ar draudžiama ūkinė veikla. Elektros tinklų apsaugos zonose be raštiško tuos elektros tinklus eksploatuojančių asmenų sutikimo draudžiama statyti, remontuoti, rekonstruoti arba griauti bet kokius statinius.

6.5. Telekomunikacija ir ryšiai

Išlaikyti esamą fiksuotojo ir judriojo ryšio infrastruktūrą ir ją plėsti, siekiant vartotojams pasiūlyti vis kokybiškesnes ir modernesnes paslaugas. Siekiant tinkamos naujų telekomunikacijų ir ryšių objektų eksploatacijos, išlaikyti objektų apsaugos zonas ir jų tvarkymo režimus teisės aktų nustatyta tvarka.

Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius būtina vadovautis Lietuvos Respublikos Elektroninių ryšių įstatymu, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos patvirtintomis taisyklėmis „Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo, žymėjimo, priežiūros ir naudojimo taisyklės“, LR Vyriausybės 1992-05-12 nutarimo Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ I skyriaus „Ryšių linijų apsaugos zonos“ reikalavimais, nuostatomis. Fiksuoto laidinio ryšio, interneto, televizijos tinklo plėtrai/įrengimui naujai planuojamose teritorijose numatyti komunikacinius koridorius tinklo plėtrai.

Telekomunikacijų tinklai neturi patekti po planuojamais statiniais bei į gatvės važiuojamąją dalį. Priešingu atveju numatyti esamų telekomunikacijų tinklų ir įrengimų iškėlimo trasas, ir vietas. Numatyti reikiamas naujas telekomunikacijų trasas, einančias inžinerinių komunikacijų koridoriumi nuo artimiausio ryšių kabelių kanalų šulinio. Taikyti telekomunikacijų tinklų apsaugos zonoje veiklos apribojimus.

Plėsti plačiajuosčio interneto infrastruktūrą, kad būtų užtikrinta galimybė pasinaudoti plačiajuosčiu internetu.

Bendrojo plano sprendiniai neriboja naujų infrastruktūros objektų, nenumatytų sprendiniuose, planavimo, jei tam yra poreikis. Tolimesnė ryšių infrastruktūros plėtra galima paslaugų tiekėjų ir vartotojų tarpusavio sutarimu.

Bendrojo plano sprendinių keitimo brėžinyje pažymėti planuojami ryšių bokštai yra sąlygas išduodavusių institucijų bei ryšio operatorių perspektyviniai pageidavimai, kurie turės būti detalizuojami, rengiant kito lygmens teritorijų planavimo dokumentus ar techninius projektus.

6.6. Dujotiekis

Gamtinės dujos Molėtų miestui nėra tiekiamos. LR teritorijos bendrajame plane Molėtų rajono dujofikavimas nenumatytas. AB „Amber Grid“ duomenimis, Molėtų rajone magistralinio dujotiekio įrengimas nenumatomas.

6.7. Atliekų tvarkymo infrastruktūra

Molėtų rajono savivaldybėje komunalines, pramonės atliekas bei antrines žaliavas surenka ir tvarko savivaldybės įmonė UAB „Molėtų švara“ ir UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. Antrinės žaliavos, įskaitant pakuotes ir pakuočių atliekas, surenkamos specialiais popierui ir kartonui, stiklui, plastmasei skirtais konteineriais. Iš individualių valdų antrinės žaliavos, įskaitant pakuočių atliekas, surenkamos specialiais konteineriais.

Šiuo metu Molėtų rajono savivaldybė vykdo projektą „Molėtų rajono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“, kurį įgyvendinus bus išplėstos rūšiavimo galimybės, pačios konteinerių aikštelės taps moderniomis. Projekto metu planuojama įrengti 20 požeminių konteinerių aikštelių Molėtų miesto teritorijoje. Aikštelių įrengimo darbai buvo pradėti 2018 m. sausio mėn. ir bus baigti 2019 m. vasario mėn. Įrengtose požeminių konteinerinių aikštelėse bus iš viso 106 konteineriai, iš jų: įrengtų plastiko atliekų konteinerių skaičius - 20; popieriaus / kartono atliekų konteinerių skaičius - 20; stiklo atliekų konteinerių skaičius - 20; tekstilės atliekų konteinerių skaičius - 8; mišrių komunalinių atliekų konteinerių skaičius - 24; biologinių (maisto ir žaliųjų) atliekų konteinerių skaičius - 14.

Bendrojo plano keitimu siūloma:

- sudaryti sąlygas visiems fiziniams bei juridiniams asmenims naudotis atliekų tvarkymo sistemos teikiamomis paslaugomis bei atliekas rūšiuoti jų susidarymo vietoje;
- užtikrinti kokybiškas paslaugas ir funkcionuojančią komunalinių atliekų konteinerių išdėstymo sistemą, kad susidariusios komunalinės atliekos būtų rūšiuojamos jų susidarymo vietoje;
- garažų savininkų bendrijų, viešųjų erdvių ir kapinių teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš teritorijos arba įvažiavimo į jas;
- apsaugoti konteinerių aikšteles nuo pašalinių asmenų, palaikant tvarką konteinerių aikštelėse bei jas apsaugant nuo vandalizmo;

- įrengti tekstilės atliekų surinkimo konteinerius, juos integruojant į bendrą komunalinių atliekų surinkimo sistemą;
- įdiegti biologiškai skaidžių (maisto/virtuvės) atliekų konteinerių sistemą, kuri būtų integruota į bendrą komunalinių atliekų sistemą;
- maksimaliai konteinerių aikštes orientuoti prie įvažiavimų/išvažiavimų į/iš teritorijas/ų;
- užtikrinti inžinerinės infrastruktūros veikimą ir nedaryti neigiamo poveikio jos priežiūrai.
- užtikrinti individualių valdų aprūpinimą atliekų rūšiavimo priemonėmis, bei savalaikį atliekų išvežimą.
- šviesti visuomenę apie atliekų rūšiavimo svarbą ir naudą.

GRAFINĖ DALIS